

De bedrijfsopvolgingsregeling gewikt en gewogen

*Een peiling onder professionals en
een verkenning onder ondernemers*

mr. dr. Christiaan G. Dijkstra
mr. Lucienne A.G.M. van der Geld
mr. Rudolf L.M.C. Janssen
prof. mr. dr. Freek W.J.M Schols

met medewerking/onder coördinatie van
mr. Meindert Miedema

met medewerking van
drs. Robert Coster
mr. Frank de Vries
Michelle E. Marugg

Vooraf

In verschillende fiscale wetten zijn belastingvoordelen en betalingsregelingen opgenomen voor ondernemingsvermogen dat wordt nagelaten of tijdens leven wordt geschonken. Deze belastingvoordelen en dergelijke worden ook wel de bedrijfsopvolgingsregeling of kortweg BOR genoemd. In het coalitieakkoord van het huidige kabinet¹ is over de bedrijfsopvolgingsregeling het volgende opgenomen: *“De continuïteit van familiebedrijven wordt ondersteund door (reële) bedrijfsopvolging eenvoudiger en eerlijker te maken. Tegelijkertijd wordt oneigenlijk gebruik van de regeling tegengegaan.”*

In de wetenschappelijke literatuur is er de afgelopen jaren regelmatig gepubliceerd over de bedrijfsopvolgingsregeling. Ook zijn er veel rechterlijke uitspraken over de bedrijfsopvolgingsregeling. De beschouwingen die in de vakliteratuur staan en de rechterlijke uitspraken zijn doorgaans heel gedetailleerd. Dit heeft er onder meer mee te maken dat de voorwaarden om in aanmerking te komen van de bedrijfsopvolgingsregeling, op meerdere manieren te interpreteren zijn. Daarnaast is het zo dat de voorwaarden per wet van elkaar verschillen: de voorwaarden voor de belastingvoordelen in de inkomstenbelasting bij het erven of schenken van een bedrijf zijn bijvoorbeeld anders dan die voor de erfbelasting.

Waar de bedrijfsopvolgingsregeling voor de ene onderneming vanwege een juridisch technisch aspect niet van toepassing is, komt het ook wel voor dat families dezelfde onderneming twee keer gebruik maken van de bedrijfsopvolgingsregeling. Kamerlid Omtzigt diende bij het Belastingplan 2022 hierover een motie in: de wet zou volgens hem het dubbel gebruik maken van de bedrijfsopvolgingsregeling niet moeten faciliteren.²

In april van dit jaar verscheen de ‘Evaluatie fiscale regelingen gericht op bedrijfsoverdracht’ van het Centraal Planbureau (CPB). Op verzoek van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat en het Ministerie van Financiën heeft het CPB een evaluatie uitgevoerd van de bedrijfsopvolgingsregeling in de verschillende fiscale wetten. Voor de beantwoording van de onderzoeksvragen die vanuit de Ministeries bij het CPB is neergelegd, maakte het CPB gebruik van een combinatie van een literatuurstudie, gesprekken met experts en stakeholders, en een kwantitatieve analyse.

Het streven van het kabinet is de bedrijfsopvolgingsregeling in de verschillende belastingwetten eenvoudiger en eerlijker te maken en daarnaast het oneigenlijk gebruik van de regeling tegen te gaan. Hoe kijken professionals die met de bedrijfsopvolgingsregeling in de praktijk werken en ondernemers tegen een aantal aspecten van de bedrijfsopvolgingsregeling aan? De Radboud Universiteit (het Centrum voor Notarieel Recht en de Vaksectie Belastingrecht) en Netwerk Notarissen hebben als onderzoekspartners samen met enkele onderzoekers die (tevens) werkzaam zijn bij Deloitte Belastingadviseurs B.V., de handen in elkaar geslagen om dit te peilen door middel van een online enquête. De resultaten van deze peiling treft u aan in dit rapport. Met deze peiling willen de onderzoekspartners de lezer van dit rapport met name door de bril van de professional laten kijken. Dit kan behulpzaam zijn bij het antwoord geven op de vraag of en in hoeverre de regeling noodzakelijk is en tevens waar het eerlijker, eenvoudiger kan en hoe het oneigenlijk gebruik van de regeling kan worden tegengegaan. Hiermee willen de onderzoekspartners een concrete bijdrage leveren aan de gedachtenvorming en ingrediënten aanbieden ten behoeve van de voorgenomen aanpassingen van de regeling. Naast de peiling onder de professionals is er ook een online verkenning (in de vorm van een enquête) gedaan onder ondernemers. Impressies naar aanleiding van deze verkenning staan eveneens in dit rapport.

Wat betreft de groep ‘professionals’ is gepeild onder notarissen en fiscaal adviseurs/juristen en andere beroepsgroepen die in de praktijk werken met de bedrijfsopvolgingsregeling. Via een aantal organisaties

¹ Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst', coalitieakkoord van 15 december 2021 tussen VVD, D66, CDA en ChristenUnie.

² Kamerstukken II 2021/22, 35657, nr. 75.

waarin deze professionals zijn verenigd is de peiling uitgezet.³ Daarnaast heeft er een verkenning plaatsgehad onder ondernemers.

Hoewel we in het rapport de cijfers voor zich laten spreken, zien we in de resultaten van de peiling van de professionals terug dat deze de bedrijfsopvolgingsregeling omarmen, maar dat doen zij niet zonder meer. Men ziet dat er verfijningen op draagvlak kunnen rekenen, die enerzijds tot een beperking en anderzijds tot een uitbreiding van de huidige bedrijfsopvolgingsregeling zouden leiden.

In dit rapport leest u allereerst over de belangrijkste bevindingen uit de peilingen. Vervolgens leest u meer over het onderzoek en worden de onderzoeksresultaten gepresenteerd. Verder vindt u onder meer in de bijlagen de gehanteerde vragenlijsten terug en leest u wat de huidige bedrijfsopvolgingsregeling inhouden.

De onderzoekers

³ De onderzoekspartners bedanken de volgende organisaties voor het uitzetten van de enquête onder hun leden: EPN: Vereniging van Estate Planners in het Notariaat, GEP: Genootschap voor Estate Planners, Netwerk Notarissen, NOB: De Nederlandse Orde van Belastingadviseurs, RB: Register Belastingadviseurs, REP: Register Estate Planners, VAR: Vereniging voor Agrarisch recht, VASN: Vereniging voor Agrarisch Specialisten in het Notariaat, VON: Vereniging Ondernemingsrechtsspecialisten Notariaat, VNO-NCW/MKB Nederland. Zie nr. 2.1.

Inhoudsopgave

Vooraf

1. De belangrijkste bevindingen

Professionals algemeen; ongewijzigd, beperkt of uitgebreid?

Professionals: bijzondere aspecten

De verkenning onder ondernemers

2. De onderzoeksresultaten

2.1 de onderzoeksmethode en onderzoeksverantwoording

2.2 de onderzoekspopulatie – professionals

2.3 resultaten van de enquêtes – professionals

3. Verklaring integriteit en onderzoeksdata

4. Bijlagen

1. De huidige bedrijfsopvolgingsregeling in kort bestek

2. De resultaten op de vragen van de professionals gerelateerd aan de beantwoording van de algemene vraag 4

3. De resultaten van de verkenning onder de ondernemers

4. De vragenlijst van de peiling onder de professionals

5. De vragenlijst van de verkenning onder de ondernemers

6. Reacties in antwoordcategorie 'anders'

1. De belangrijkste bevindingen

Professionals algemeen; ongewijzigd, beperkt of uitgebreid?

Uit de peiling kan de conclusie getrokken worden dat de professionals de bedrijfsopvolgingsregeling omarmen, maar dat doen zij niet zonder meer. De groep respondenten die de regeling in beginsel ongewijzigd wil laten (bijlage 2, resultaten vraag 4) is van mening dat er toch verschillende verfijningen nodig of noodzakelijk zijn, waarmee de regeling enerzijds beperkt en anderzijds uitgebreid kan worden.⁴

De groep respondenten die de bedrijfsopvolgingsregeling in beginsel wil beperken (bijlage 2, resultaten vraag 4) ziet eveneens ruimte voor verfijningen die leiden tot handhaving en zelfs ruimte voor uitbreiding van de regeling.⁵ De groep respondenten die de bedrijfsopvolgingsregeling in beginsel wil uitbreiden ziet op haar beurt op punten aanleiding tot beperking van de regeling.⁶

De resultaten van het onderzoek zouden steun kunnen geven bij de besluitvorming tot een aanpassing van de bedrijfsopvolgingsregeling in het kader van het kabinetsvoornemen om de bedrijfsopvolgingsregeling eenvoudiger, eerlijker te maken en oneigenlijk gebruik tegen te gaan. Een aantal van de belangrijkste bevindingen wordt hierna ook met een tabel geïllustreerd. Een overzicht van alle tabellen met de uitkomsten op alle vragen staat in 2.3. Als bijlage 2 zijn de resultaten op alle vragen gerelateerd aan het antwoord op vraag 4 opgenomen, waardoor een beeld ontstaat van de respondenten die in het algemeen vóór beperken, behouden of uitbreiden van de bedrijfsopvolgingsregeling aangaven te zijn, maar op een aantal onderdelen een andere keuze hebben gemaakt. Hieruit blijkt dat de respondenten genuanceerd kijken naar de bedrijfsopvolgingsregeling.

⁴ In bijlage 2 zijn de resultaten op de vragen gerelateerd aan de beantwoording van de algemene vraag van vraag 4. Hierdoor zijn er als het ware vier 'groepen' respondenten te onderscheiden: de respondenten die de regeling ongewijzigd willen laten, de respondenten die de regeling willen beperken, de respondenten die de regeling willen uitbreiden en de respondenten die hierover geen mening hebben.

De respondenten die de regeling ongewijzigd willen laten, willen op een aantal punten de regeling echter uitbreiden, zie bijvoorbeeld de beantwoording van deze groep op vraag 5 (bijlage 2). 72% van deze groep is van mening dat de regeling uitgebreid moet worden naar vastgoedondernemingen als daar voor de praktijk hanteerbare maatstaven voor zouden komen. Een ander voorbeeld: 68% van de respondenten die de regeling ongewijzigd wil laten, wil de regeling uitbreiden als het gaat om de vorderingen van de kinderen van de wettelijke verdeling, zie de beantwoording van deze groep op vraag 34 (bijlage 2).

Uit de beantwoording van deze groep blijkt bijvoorbeeld ook dat 26% de bedrijfsopvolgingsregeling wil beperken als er vrije middelen in de nalatenschap zijn (vraag 6, bijlage 2) en 71% wil de voorzettingstermijn uit de Successiewet ook invoeren in de inkomstenbelasting terwijl er nu nog geen termijn is (vraag 8, bijlage 2).

⁵ De respondenten die de regeling willen beperken zijn net zoals de andere 'groepen' respondenten genuanceerd. 58% van deze groep respondenten wil bijvoorbeeld niet beperken maar de regeling houden zoals deze in ten aanzien van het niet hoeven af te rekenen in box 2 over de waardeontwikkeling die zich voor heeft gedaan tussen het moment van overlijden en de verdeling van de aandelen (vraag 11, bijlage 2). Uitbreidingen zijn bijvoorbeeld terug te zien in de beantwoording door deze groep van vraag 5: 55% wil dat de bedrijfsopvolgingsregeling voortaan van toepassing is bij vastgoedonderneming als dat mogelijk is met in de praktijk hanteerbare maatstaven. Uitbreiding zien we ook terug bij de wens van 61% van deze groep respondenten in het niet laten vervallen van de vrijstelling voor de schenk- en erfbelasting als er sprake is van einde van de onderneming door wilsonafhankelijke omstandigheden (vraag 35, bijlage 2). Ook de uitbreiding van de vrijstelling in de Successiewet naar de kinderen bij een wettelijke verdeling kan op steun van 43% van deze groep rekenen (vraag 34, bijlage 2).

⁶ Ook de respondenten die de bedrijfsopvolgingsregeling willen uitbreiden zijn genuanceerd in hun perspectief op de bedrijfsopvolgingsregeling, zie bijvoorbeeld de resultaten op vraag 5 in bijlage 2: 70% wil de bedrijfsopvolgingsregeling uitbreiden naar vastgoedondernemingen maar dat hangt af van in de praktijk eenvoudig hanteerbare maatstaven. In de beantwoording van deze groep van vraag 7 zien we dat 42% van deze groep respondenten een termijn wil invoeren in de inkomstenbelasting waarbinnen de onderneming moet worden voorgezet. Dit houdt een beperking van de huidige regeling in.

Op de algemene vraag of de bedrijfsopvolgingsregeling in de verschillende fiscale wetten ongewijzigd, beperkt of uitgebreid zou moeten worden, is het resultaat als in deze tabel weergegeven:

V4 Ik vind dat de BOR (BOR IB, BOR SW, BOR IW en BOR OVB):		
Antwoord	Percentage	Aantal
Ongewijzigd moet blijven	34,94%	87
Beperkt moet worden	47,39%	118
Uitgebreid moet worden	9,64%	24
Ik heb hierover geen mening	8,03%	20
Totaal beantwoord		249
Totaal overgeslagen		19

Professionals: bijzondere aspecten

- meerdere keren gebruik maken bedrijfsopvolgingsregeling

74% van de respondenten is van mening dat de bedrijfsopvolgingsregeling voor de erf- en schenkbelasting moet worden aangepast zodat het niet meer mogelijk is dat binnen één familie per generatie meerdere keren voor dezelfde onderneming de bedrijfsopvolgingsregeling kan gelden (tabel 13 in 2.3).

- vrijstellingspercentage

Als een bedrijfsopvolger een onderneming geschonken krijgt of erft, dan kan de verkrijger een vrijstelling claimen van minimaal 83% van de waarde van het ondernemingsvermogen. Aan de respondenten is de vraag voorgelegd of dit percentage verlaagd moet worden dan wel ongewijzigd moet blijven. Ondanks dat ruim 43% vindt dat het percentage verlaagd moet worden, blijken de meeste respondenten te pleiten voor een ongewijzigd of verhoogd vrijstellingspercentage.

Het resultaat van deze vraag is in deze tabel opgenomen:

V24 De BOR SW is op dit moment vormgegeven als een voorwaardelijke vrijstelling schenk- of erfbelasting, die wordt berekend op basis van een percentage van minimaal 83% van de waarde van het bedrijf dat vererft of wordt geschonken. De BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:		
Antwoord	Percentage	Aantal
Ongewijzigd moeten blijven	38,42%	73
Beperkt moeten worden (het percentage van 83% dient verlaagd te worden)	43,68%	83
Uitgebreid moeten worden (het percentage van 83% dient verhoogd te worden)	8,42%	16
Ik heb hierover geen mening	9,47%	18
Totaal beantwoord		190
Totaal overgeslagen		78

- voldoende liquide middelen

52% van de respondenten is van mening dat de bedrijfsopvolgingsregeling niet van toepassing zou moeten zijn als er voldoende liquide middelen aanwezig zijn in de nalatenschap om de fiscale claims te betalen; een deel van deze groep respondenten (31%) zou dit willen laten afhangen van eenvoudig hanteerbare maatstaven. Deze meerderheid bepleit derhalve een dergelijke beperking van de huidige bedrijfsopvolgingsregeling.

V6 Ik vind dat als er voldoende liquide middelen aanwezig zijn in de nalatenschap om de fiscale claims te betalen de BOR (BOR IB, BOR SW en BOR IW) niet van toepassing zou moeten zijn:		
Antwoord	Percentage	Aantal
Ja, in dat geval moet de BOR niet van toepassing zijn	20,97%	52
Nee, in dat geval moet de BOR wel van toepassing zijn	45,16%	112
Dat zou van voor de praktijk eenvoudig hanteerbare maatstaven af moeten hangen	31,05%	77
Ik heb hierover geen mening	2,82%	7
Totaal beantwoord		248
Totaal overgeslagen		20

- beleggingsvermogen

Een klein deel (5%) van het beleggingsvermogen in de onderneming valt onder de bedrijfsopvolgingsregeling in de inkomstenbelasting en de erf-en schenkbelasting. 45% van de respondenten is van mening dat de bedrijfsopvolgingsregeling niet op dit beleggingsvermogen van toepassing zou moeten zijn. Deze groep wil de regeling op dit vlak beperken. 38% van de respondenten zou op dit punt de bedrijfsopvolgingsregeling willen houden zoals deze is, terwijl 12% meent dat het percentage van het beleggingsvermogen moet worden verhoogd, zodat er een groter deel onder de bedrijfsopvolgingsregeling valt.

V9 De BOR IB en de BOR SW kunnen als extra faciliteit van toepassing zijn op beleggingsvermogen ter waarde van 5% van het ondernemingsvermogen van een B.V. waarin een actieve onderneming wordt gedreven. De BOR IB en de BOR SW zouden naar mijn mening op dit punt:		
Antwoord	Percentage	Aantal
Ongewijzigd moeten blijven	38,10%	88
Beperkt moeten worden (de BOR IB en de BOR SW zouden niet op dit beleggingsvermogen van toepassing moeten zijn)	45,45%	105
Uitgebreid moeten worden (het percentage beleggingsvermogen dat in aanmerking komt voor de BOR IB en de BOR SW zou in vergelijking met het huidige percentage van het ondernemingsvermogen verhoogd moeten worden)	11,69%	27
Ik heb hierover geen mening	4,76%	11
Totaal beantwoord		235
Totaal overgeslagen		33

- partner en kinderen

Als een ondernemer overlijdt die een partner en kinderen heeft, dan vererft het vermogen veelal aan de partner terwijl de kinderen hun deel van de nalatenschap krijgen als ook de partner is overleden. Voor getrouwde koppels met kinderen is dit zo ook in de wet vastgelegd (de wettelijke verdeling van art. 4:13 van het Burgerlijk Wetboek). De kinderen houden hierdoor hun erfdeel als een geldbedrag tegoed. In dat geldbedrag zit de waarde van de onderneming verdisconteerd. De bedrijfsopvolgingsregeling in de

erfbelasting kan echter niet voor de kinderen toegepast worden omdat het een geldbedrag betreft en niet de onderneming zelf. De respondenten die van mening zijn dat de bedrijfsopvolgingsregeling ook zou moeten gelden voor de kinderen, te weten 57%, stellen hiermee een uitbreiding van de huidige bedrijfsopvolgingsregeling voor.

V34 Indien op de nalatenschap de wettelijke verdeling van toepassing is zoals geregeld in art. 4:13 BW e.v., krijgt de langstlevende echtgenoot alle goederen van de nalatenschap, terwijl de kinderen een niet-opeisbare vordering op de langstlevende echtgenoot verkrijgen ter grootte van hun erfdeel, opeisbaar bij overlijden van de langstlevende echtgenoot. Indien een nalatenschap op dit moment volgens de wettelijke verdeling vererft, komt de langstlevende de gehele voorwaardelijke vrijstelling erfbelasting op grond van de BOR SW toe, terwijl de kinderen in het geheel geen gebruik kunnen maken van de BOR SW. De BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:

Antwoord	Percentage	Aantal
Ongewijzigd moeten blijven	28,96%	53
Beperkt moeten worden (de langstlevende kan slechts het met diens erfdeel corresponderende deel van de voorwaardelijke vrijstelling erfbelasting toepassen)	8,20%	15
Uitgebreid moeten worden (de kinderen zouden het met hun erfdeel corresponderende deel van de voorwaardelijke vrijstelling moeten kunnen toepassen)	56,83%	104
Ik heb hierover geen mening	6,01%	11
Totaal beantwoord		183
Totaal overgeslagen		85

- huwelijkse voorwaarden

Het is aannemelijk dat ondernemers bovengemiddeld vaak op huwelijkse voorwaarden zijn getrouwd. Huwelijkse voorwaarden kunnen namelijk de echtgenoot van de ondernemer beschermen tegen het ondernemersrisico. Er zijn verschillende soorten huwelijkse voorwaarden (periodiek verrekenbeding respectievelijk finaal verrekenbeding), die economisch op elkaar lijken en een verschillend effect hebben voor de bedrijfsopvolgingsregeling in de erfbelasting. 25% van de respondenten zou het onderscheid willen handhaven (tabel 21 in 2.3). Van de respondenten meent 47% dat er geen onderscheid tussen die soorten huwelijkse voorwaarden gemaakt zou moeten worden. Dit zou een uitbreiding van de huidige bedrijfsopvolgingsregeling inhouden.

- schenking

Wat betreft de toepassing van de bedrijfsopvolgingsregeling in de inkomstenbelasting blijkt 73% van de respondenten voorstander te zijn van toepassing ervan indien sprake is van een schenking 'onderlangs' (d.w.z. een schenking via de vennootschap), evenals nu reeds het geval is bij een schenking 'bovenlangs' (d.w.z. een schenking via de box 2-ondernemer) (tabel 11 in 2.3). Dit zou neerkomen op een uitbreiding van de huidige bedrijfsopvolgingsregeling in de inkomstenbelasting. Een minderheid van de respondenten van 10% is van mening dat de bedrijfsopvolgingsregeling bij een schenking onderlangs niet van toepassing zou moeten zijn (dit houdt dus een beperking van de huidige regeling in); 8% is van mening dat deze bedrijfsopvolgingsregeling ongewijzigd zou moeten blijven.

- overdrachtsbelasting

Voor de overdrachtsbelasting geldt een bedrijfsopvolgingsregeling als er een onderneming wordt

geschonken met onroerend goed. Er is alleen een vrijstelling voor de overdrachtsbelasting als er binnen een bepaalde familiekring een onderneming wordt overgedragen. De bedrijfsopvolgingsregeling voor bijvoorbeeld de schenkbelasting is ruimer, in die zin dat deze ook geldt buiten de familiekring. 48% van de respondenten is van mening dat de bedrijfsopvolgingsregeling in de overdrachtsbelasting behouden dan wel beperkt (tabel 25 in 2.3) moet worden. 43% van de respondenten is daarentegen van mening dat deze bedrijfsopvolgingsregeling uitgebreid zou moeten worden, in die zin dat deze regeling ook buiten de voormelde beperkte familiekring toegepast zou moeten kunnen worden (tabel 25 in 2.3).

- voorwaarden van de bedrijfsopvolgingsregeling

Er lijkt in de praktijk behoefte te zijn aan eenvoudig toe te passen bedrijfsopvolgingsregeling die bovendien in de verschillende fiscale wetten dezelfde voorwaarden heeft (zie onder meer tabel 3 en tabel 4 in 2.3). Zo wil 64% van de respondenten bijvoorbeeld de bedrijfsopvolgingsregeling alleen dan uitbreiden naar vastgoedondernemingen als daarvoor maatstaven zouden gelden die in de praktijk eenvoudig hanteerbaar zijn:

V5 Ik vind dat de BOR (BOR IB, BOR SW, BOR IW en BOR OVB) ook altijd van toepassing moet zijn op vastgoedondernemingen:		
Antwoord	Percentage	Aantal
Ja, de BOR moet altijd van toepassing zijn op vastgoedondernemingen	13,31%	33
Nee, de BOR moet nooit van toepassing zijn op vastgoedondernemingen	20,16%	50
Dat zou van voor de praktijk eenvoudig hanteerbare maatstaven af moeten hangen	63,71%	158
Ik heb hierover geen mening	2,82%	7
Totaal beantwoord		248
Totaal overgeslagen		20

Om voor de bedrijfsopvolgingsregeling in de erf- en schenkbelasting in aanmerking te komen moet de bedrijfsopvolger de onderneming minimaal vijf jaar voortzetten. In de praktijk komt het voor dat door wilsonafhankelijke omstandigheden, zoals door ziekte of faillissement, die vijfjaarstermijn niet wordt volgemaakt. Het grootste deel van de respondenten (70%) vindt dat in die omstandigheden de bedrijfsopvolgingsregeling zou moeten blijven gelden, met andere woorden dat deze termijn zou moeten eindigen indien dergelijke wilsonafhankelijke omstandigheden zich zouden voordoen (tabel 19 in 2.3). Dit houdt een uitbreiding van de huidige bedrijfsopvolgingsregeling in.

Een meerderheid van de respondenten (59%) geeft ook aan dat er bij de bedrijfsopvolgingsregeling in de inkomstenbelasting, net zoals voor de erf- en schenkbelasting, voortaan een voorwaarde toegevoegd zou moeten worden in die zin dat de onderneming na schenking/erven zou moeten worden voortgezet (tabel 4 in 2.3). Dit houdt een beperking in van de huidige bedrijfsopvolgingsregeling in de inkomstenbelasting. Bij de vervolgvraag hoe lang deze termijn volgens deze groep respondenten zou moeten zijn, geeft 75% van de respondenten aan dat deze zou moeten worden gesteld op 5 jaar (tabel 4a in 2.3). Deze termijn komt dan overeen met de termijn die momenteel geldt voor de erf- en schenkbelasting.

In de inkomstenbelasting is als voorwaarde opgenomen dat de bedrijfsopvolger ten minste 36 maanden in dienst moet zijn om voor de bedrijfsopvolgingsregeling in aanmerking te komen. Ruim 40% van de respondenten wil deze voorwaarde voor toepassing van de BOR in de inkomstenbelasting ongewijzigd laten, terwijl ruim 41% deze regeling wil versoepelen, bijvoorbeeld door de termijn van 36 maanden te schrappen (tabel 9 in 2.3).

Er is in de huidige bedrijfsopvolgingsregeling in de inkomstenbelasting behalve de termijn dat de bedrijfsopvolger in dienst moet zijn ten tijde van de schenking geen voorwaarde gesteld voor het

functieniveau van de opvolger binnen de onderneming. Onder de respondenten die een beperking van de bedrijfsopvolgingsregeling bepleiten, kunnen zowel een minimumvoorwaarde voor het functieniveau van de opvolger als een voortzetting van de dienstbetrekking ná de schenking, op een zeker draagvlak rekenen (resultaten vraag v16 in bijlage 2). Deze laatste gedachte lijkt aan te sluiten op het feit dat bij de respondenten die juist een uitbreiding van de regeling op dit punt zouden ondersteunen ‘verplaatsing’ van de termijn naar de periode ná de schenking blijkbaar eveneens als alternatief aanspreekt, naast vereenvoudiging door integrale schrapping van deze voorwaarde (resultaten vraag 16 in bijlage 2).

De verkenning onder ondernemers⁷

Uit de verkenning onder ondernemers blijkt dat de ondernemers van mening zijn dat het noodzakelijk is dat er belastingvoordelen zijn in het kader van bedrijfsopvolging zowel voor de continuïteit van de Nederlandse familiebedrijven in het algemeen als voor de eigen onderneming. De ondernemers geven aan de bedrijfsopvolgingsregeling te willen behouden zoals deze nu is.⁸ Het standpunt dat de bedrijfsopvolgingsregeling onveranderd gehandhaafd zou dienen te blijven, blijkt echter bij doorvragen voor nuancering vatbaar te zijn.

Een eerste nuancing kan gevonden worden in het feit dat bijna een kwart 25% van de ondervraagden aangeeft dat als de onderneming dan wel de bedrijfsopvolger zelf in staat is de belastingen te betalen er geen belastingvoordelen zouden moeten zijn (resultaten op vraag 16 en 17 in bijlage 3).

Een dergelijke nuancing kan ook gevonden worden in de mening van 39% van de deelnemende ondernemers die vinden dat in het kader van bedrijfsopvolging geen belastingvoordelen geboden zouden hoeven te worden met betrekking tot bezittingen van de onderneming die niet nodig zijn om de onderneming te laten draaien (beleggingsvermogen) (resultaten op vraag 22 in bijlage 3).

Onder de ondernemers blijkt de bedrijfsopvolgingsregeling overigens niet van algemene bekendheid, zeker als het gaat om wat de regeling betekent in de eigen situatie. Dat laatste blijkt voor de grootste groep (nog) niet duidelijk te zijn (resultaten op vraag 10 in bijlage 3). De fiscaliteit wordt echter belangrijk gevonden: 31% procent laat de keuze in het kader van bedrijfsopvolging toch beïnvloeden door de belastingvoordelen (resultaten op vraag 11 in bijlage 3).

⁷ De onderzoekers hechtten eraan dat degenen voor wie de bedrijfsopvolgingsregeling van belang is – ondernemers en hun opvolgers – ook hun mening kenbaar konden maken over de bedrijfsopvolgingsregeling. De onderzoekers hebben ervoor gekozen om de ondernemers, mede vanwege de technische complexiteit van de bedrijfsopvolgingsregeling, niet over dezelfde aspecten te ondervragen als de professionals ondervraagd werden. Daarom is er een beperktere vragenlijst gemaakt voor de ondernemers. Ondanks de korte termijn waarop dit onderzoek plaats heeft gehad is ervoor gekozen om ondernemers te verzoeken een verkennende enquête in te vullen. De resultaten van deze verkenning zijn opgenomen in bijlage 3.

⁸ 81% van de respondenten geeft aan dat belastingvoordelen noodzakelijk zijn in het algemeen; 69% meent dat dit het geval is voor de eigen onderneming. Resultaten op vraag 8 respectievelijk vraag 9 (bijlage 3).

2. De onderzoeksresultaten

2.1 de onderzoeksmethode en onderzoeksverantwoording

Bij het onderzoek is gebruik gemaakt van twee vragenlijsten. Een vragenlijst is bestemd voor de professionals (28 hoofdvragen, met subvragen) en de andere vragenlijst is bestemd voor de ondernemer (14 hoofdvragen). De vragenlijsten zijn als bijlage gepubliceerd (bijlage 4 en 5).

De onderzoeksgegevens zijn verzameld met behulp van de online enquêtetool SurveyMonkey en verwerkt in het programma Microsoft Excel. De enquête kon slechts één keer worden ingevuld, in die zin dat de toegang was beperkt zowel wat betreft apparaat als IP adres.

De vragenlijst voor de professional is uitgezet via de volgende organisaties:⁹

- EPN, Vereniging van Estate Planners in het Notariaat¹⁰
- GEP, Genootschap voor Estate Planners¹¹
- Netwerk Notarissen¹²
- NOB, De Nederlandse Orde van Belastingadviseurs¹³
- RB, Register Belastingadviseurs¹⁴
- REP, Register Estate Planners¹⁵
- VAR, Vereniging voor Agrarisch recht¹⁶
- VASN, Vereniging voor Agrarisch Specialisten in het Notariaat¹⁷
- VON, Vereniging Ondernemingsrechtsspecialisten Notariaat¹⁸

De betreffende organisaties hebben hun aangeslotenen uitgenodigd om mee te werken aan het onderzoek. De peilingen onder de professionals kunnen beschouwd worden als 'online river sampling': de respondenten, geworven via verschillende online kanalen van de genoemde organisaties namen vrijwillig deel aan de online enquête. Er zijn 268 enquêtes ingevuld. Sommige respondenten hebben niet alle vragen beantwoord. Dat speelde met name bij de meer specifieke vragen.

De enquête voor de ondernemer is uitgezet via de volgende organisaties:

- Netwerk Notarissen
- VNO-NCW/MKB Nederland.

Via de online nieuwsbrief van Netwerk Notarissen werd een oproep gedaan aan de ondernemers binnen het lezerspubliek om mee te werken aan de enquête. De enquête is door deze deelnemers ingevuld in de periode van 31 augustus 2022 tot 6 september 2022.

Via een tweet is op 31 augustus 2022 is de link naar de enquête gedeeld met de leden van VNO-NCW/MKB Nederland en op 2 september 2022 is in de nieuwsbrief van VNO-NCW/MKB Nederland de link wederom opgenomen. De enquête is door deze deelnemers ingevuld in de periode van 31 augustus 2022 tot 6 september 2022.

De respondenten kunnen voor meer dan 90% worden toegeschreven aan de abonnees van de nieuwsbrief van Netwerk Notarissen, zo is af te leiden uit het moment van binnenkomst van de ingevulde enquêtes.

⁹ Naar het hierna opgenomen aantal aangeslotenen is geïnformeerd in augustus 2022, via de website van de desbetreffende organisatie dan wel via contactpersonen van de desbetreffende organisatie. Het gaat om globale aantallen. Op basis van de deelnemers aan het onderzoek <268> en het totaal aantal benaderde professionals ongeveer <13.000> is er een betrouwbaarheid van 90%, aldus de informatie van de gehanteerde online enquête tool die dit berekent op basis van een formule. De bedrijfsopvolgingsopvolging kan als een specialisatie binnen de betreffende organisaties worden beschouwd.

¹⁰ www.epn-notaris.nl. (225 aangeslotenen).

¹¹ <https://www.linkedin.com/groups/1867396> (76 aangeslotenen).

¹² www.netwerknotarissen.nl (150 notariskantoren aangesloten).

¹³ www.nob.net (meer dan 5.200 aangeslotenen).

¹⁴ www.rb.nl (meer dan 6.500 aangeslotenen).

¹⁵ www.register-estate-planners.nl (ruim 300 aangeslotenen).

¹⁶ www.verenigingagrarischrecht.nl (ruim 300 aangeslotenen).

¹⁷ www.vasn.nl. (130 aangeslotenen).

¹⁸ www.von-notaris.nl/home (150 (kandidaat-)notarissen van 110 kantoren aangesloten).

Sommige respondenten hebben niet alle vragen beantwoord. Dat speelde met name bij de meer specifieke vragen. De peilingen onder de ondernemers kunnen beschouwd worden als 'online river sampling'.

2.2 de onderzoekspopulatie – professionals

Aan het begin van de enquête (vraag 1) is gevraagd naar het beroep van de respondent. Het grootste deel van de deel van de respondenten is (kandidaat-notaris) namelijk 34%. Daarna volgt de fiscaal adviseur 28% en de fiscaal jurist 27%. De onderzoekspopulatie bestaat verder uit juridische adviseurs, adviseur in het bankwezen en andere juridische en financiële beroepen (11%). De respondenten waren voornamelijk werkzaam (vraag 2) in de randstad (36%). In regio Zuid is 26% van de respondenten werkzaam, en in Oost en Noord respectievelijk 14% en 9%. Van de respondenten geeft 15% aan landelijk te werken. Een groot deel van respondenten is niet werkzaam voor een specifieke sector (64%) (vraag 3). 13% van de respondenten geeft aan werkzaam te zijn voor de agrarische sector en eveneens 13% voor de zakelijke dienstverlening.

2.3 resultaten van de enquêtes – professionals

kenmerken van de bedrijfsopvolgingsregeling

In vraag 4 tot en met 12 werd aan de respondenten gevraagd naar een beoordeling van de bedrijfsopvolging in het algemeen dan wel naar bepaalde kenmerken daarvan.

Tabel 1

V4 Ik vind dat de BOR (BOR IB, BOR SW, BOR IW en BOR OVB):		
Antwoord	Percentage	Aantal
Ongewijzigd moet blijven	34,94%	87
Beperkt moet worden	47,39%	118
Uitgebreid moet worden	9,64%	24
Ik heb hierover geen mening	8,03%	20
Totaal beantwoord		249
Totaal overgeslagen		19

Tabel 2

V5 Ik vind dat de BOR (BOR IB, BOR SW, BOR IW en BOR OVB) ook altijd van toepassing moet zijn op vastgoedondernemingen:		
Antwoord	Percentage	Aantal
Ja, de BOR moet altijd van toepassing zijn op vastgoedondernemingen	13,31%	33
Nee, de BOR moet nooit van toepassing zijn op vastgoedondernemingen	20,16%	50
Dat zou van voor de praktijk eenvoudig hanteerbare maatstaven af moeten hangen	63,71%	158
Ik heb hierover geen mening	2,82%	7
Totaal beantwoord		248
Totaal overgeslagen		20

Tabel 3

V6 Ik vind dat als er voldoende liquide middelen aanwezig zijn in de nalatenschap om de fiscale claims te betalen de BOR (BOR IB, BOR SW en BOR IW) niet van toepassing zou moeten zijn:		
Antwoord	Percentage	Aantal
Ja, in dat geval moet de BOR niet van toepassing zijn	20,97%	52
Nee, in dat geval moet de BOR wel van toepassing zijn	45,16%	112
Dat zou van voor de praktijk eenvoudig hanteerbare maatstaven af moeten hangen	31,05%	77
Ik heb hierover geen mening	2,82%	7
Totaal beantwoord		248
Totaal overgeslagen		20

Tabel 4

V7 In de BOR IB geldt op dit moment geen voortzettingstermijn, dit in tegenstelling tot de BOR SW, waarvoor een voortzettingstermijn geldt van vijf jaar. De BOR IB of de BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:		
Antwoord	Percentage	Aantal
Ongewijzigd moeten blijven	28,94%	68
Beperkt moeten worden (binnen de BOR IB zou ook een voortzettingstermijn moeten worden opgenomen)	58,72%	138
Uitgebreid moeten worden (binnen de BOR SW zou ook geen voortzettingstermijn moeten gelden)	8,51%	20
Ik heb hierover geen mening	3,83%	9
Totaal beantwoord		235
Totaal overgeslagen		33

Tabel 4a vervolgvraag op V7 indien daar is gekozen voor 'beperkt worden'

V8 Naar mijn mening zou in de BOR IB een voortzettingstermijn moeten worden opgenomen van:		
Antwoord	Percentage	Aantal
3 jaar	15,94%	22
5 jaar (overeenkomend met die van de BOR SW)	74,64%	103
10 jaar	5,07%	7
Anders	4,35%	6
Totaal beantwoord		138
Totaal overgeslagen		130

Tabel 5

V9 De BOR IB en de BOR SW kunnen als extra faciliteit van toepassing zijn op beleggingsvermogen ter waarde van 5% van het ondernemingsvermogen van een B.V. waarin een actieve onderneming wordt gedreven. De BOR IB en de BOR SW zouden naar mijn mening op dit punt:		
Antwoord	Percentage	Aantal
Ongewijzigd moeten blijven	38,10%	88
Beperkt moeten worden (de BOR IB en de BOR SW zouden niet op dit beleggingsvermogen van toepassing moeten zijn)	45,45%	105

Uitgebreid moeten worden (het percentage beleggingsvermogen dat in aanmerking komt voor de BOR IB en de BOR SW zou in vergelijking met het huidige percentage van het ondernemingsvermogen verhoogd moeten worden)	11,69%	27
Ik heb hierover geen mening	4,76%	11
Totaal beantwoord		235
Totaal overgeslagen		33

Tabel 5a vervolgvraag op V9 indien daar is gekozen voor 'uitgebreid worden'

V10 Naar mijn mening zou het percentage van de waarde van het ondernemingsvermogen dat bepaalt hoeveel beleggingsvermogen onder de BOR IB en de BOR SW valt, moeten worden gesteld op:

Antwoord	Percentage	Aantal
Minimaal 10%	40,74%	11
Minimaal 15%	25,93%	7
Minimaal 25%	29,63%	8
Anders	3,70%	1
Totaal beantwoord		27
Totaal overgeslagen		241

Tabel 6

V11 De BOR IB is op dit moment van toepassing indien een tot een nalatenschap behorend aanmerkelijk belang binnen twee jaren na het overlijden van de erflater wordt verdeeld. Over een eventuele waardeontwikkeling in de periode tussen overlijden en verdeling vindt geen afrekening in box 2 plaats. De BOR IB zou naar mijn mening op dit punt:

Antwoord	Percentage	Aantal
Ongewijzigd moeten blijven	64,32%	146
Beperkt moeten worden (over een eventuele waardeontwikkeling in de periode tussen overlijden en verdeling zou wél afrekening in box 2 plaats moeten vinden)	11,01%	25
Uitgebreid moeten worden (ook indien het aanmerkelijk belang na een periode van twee jaren na het overlijden wordt verdeeld zou de BOR IB van toepassing moeten zijn)	18,94%	43
Ik heb hierover geen mening	5,73%	13
Totaal beantwoord		227
Totaal overgeslagen		41

Tabel 6a vervolgvraag op V9 indien daar is gekozen voor 'uitgebreid worden'

V12 Naar mijn mening zou de periode waarbinnen het aanmerkelijk belang verdeeld kan worden onder toepassing van de BOR IB moeten worden gesteld op:

Antwoord	Percentage	Aantal
Nihil, d.w.z. er zou geen minimumperiode moeten zijn	20,93%	9
3 jaar	27,91%	12

5 jaar	39,53%	17
Anders	11,63%	5
Totaal beantwoord		43
Totaal overgeslagen		225

de uitwerking van de bedrijfsopvolgingsregeling in bepaalde situaties

Tabel 7	<p>V13 De BOR IB is op dit moment van toepassing op ondernemingsvermogen dat op grond van het huwelijksvermogensrecht niet toebehoort aan de erflater maar aan diens partner, indien dit gedeelte van het ondernemingsvermogen in het kader van de verdeling van de huwelijksgemeenschap waartoe dit ondernemingsvermogen behoort, wordt toebedeeld aan de bedrijfsopvolger (turboverdeling). De BOR IB is op dit moment niet van toepassing op ondernemingsvermogen dat op grond van het huwelijksvermogensrecht toebehoort aan de erflater, indien dit gedeelte van het ondernemingsvermogen in het kader van de verdeling van de huwelijksgemeenschap waartoe dit ondernemingsvermogen behoort, wordt toebedeeld aan de langstlevende echtgenoot die geen bedrijfsopvolger is (contraverdeling). De BOR IB zou naar mijn mening op dit punt:</p>	
Antwoord	Percentage	Aantal
Ongewijzigd moeten blijven	35,94%	78
Beperkt moeten worden (de BOR IB zou op het vermogen van de langstlevende echtgenoot dat aan de bedrijfsopvolger wordt toebedeeld niet van toepassing moeten zijn)	7,37%	16
Uitgebreid moeten worden (de BOR IB zou op het vermogen van de erflater dat aan de langstlevende echtgenoot wordt toegedeeld/contraverdeling van toepassing moeten zijn)	45,16%	98
Ik heb hierover geen mening	11,52%	25
Totaal beantwoord		217
Totaal overgeslagen		51

Tabel 8

	<p>V14 De BOR IB en de BOR SW zijn op dit moment van toepassing in de volgende situatie: Indien de ouder alle aandelen houdt in zijn persoonlijke houdstermaatschappij en deze houdstermaatschappij op haar beurt 5% van de aandelen houdt in de vennootschap van het kind alsmede de eigendom houdt van het fabrieksterrein waarin de vennootschap van het kind haar onderneming uitoefent, kunnen bij overlijden van de ouder de BOR IB en de BOR SW worden toegepast op 100% van de waarde van het fabrieksterrein. Deze BOR IB en de BOR SW blijken echter niet toepasbaar te zijn op het door de houdstermaatschappij van de ouder aan de vennootschap van het kind ten behoeve van de onderneming verhuurde wagenpark. De BOR IB en de BOR SW zouden naar mijn mening op dit punt:</p>	
Antwoord	Percentage	Aantal
Ongewijzigd moeten blijven	21,05%	44

De bedrijfsopvolgingsregeling gewikt en gewogen

Beperkt moeten worden (de BOR IB en de BOR SW zouden slechts op 5% van de waarde van het fabrieksterrein van toepassing moeten zijn)	24,40%	51
Uitgebreid moeten worden (de BOR IB en de BOR SW zouden ook voor 100% op de waarde van het verhuurde wagenpark van toepassing moeten zijn)	41,00%	85
Ik heb hierover geen mening	13,88%	29
Totaal beantwoord		209
Totaal overgeslagen		59

Tabel 9

V15 De BOR IB is op dit moment alleen van toepassing bij een schenking als ten tijde van de schenking de bedrijfsopvolger gedurende een periode van 36 maanden in dienstbetrekking is geweest van de vennootschap. De BOR IB zou naar mijn mening op dit punt:

Antwoord	Percentage	Aantal
Ongewijzigd moeten blijven	45,15%	93
Beperkt moeten worden (bijvoorbeeld door een verlenging van de termijn van 36 maanden)	9,71%	20
Uitgebreid moeten worden (bijvoorbeeld door schrapping van de termijn van 36 maanden)	41,26%	85
Ik heb hierover geen mening	3,88%	8
Totaal beantwoord		206
Totaal overgeslagen		62

Tabel 9a vervolgvraag van vraag 15 indien daar is gekozen 'beperkt moeten worden'

V16 De BOR IB zou naar mijn mening op dit punt beperkt moeten worden:

Antwoord	Percentage	Aantal
Door verlenging van de termijn van 36 maanden	19,05%	4
Door een voortzetting van de dienstbetrekking na de schenking als voorwaarde in te voeren	47,62%	10
Door een materiële eis in te voeren voor het functieniveau van de bedrijfsopvolger	52,38%	11
Anders (bijvoorbeeld minimumsalaris of minimum aantal uren)	23,81%	5
Totaal beantwoord		21
Totaal overgeslagen		247

Tabel 9b vervolgvraag van vraag 15 indien daar is gekozen 'uitgebreid moeten worden'

V17 De BOR IB zou naar mijn mening op dit punt uitgebreid moeten worden:

Antwoord	Percentage	Aantal
Door de verkorting van de termijn van 36 maanden	12,79%	11
Door schrapping van de termijn van 36 maanden	39,53%	34
De bedrijfsopvolger zou niet vóór de schenking in dienst hoeven te zijn, maar juist ná de schenking gedurende een periode van 36 maanden in	44,19%	38

dienstbetrekking moeten blijven van de vennootschap		
Anders	6,98%	6
Totaal beantwoord		86
Totaal overgeslagen		182

Tabel 10

V18 De hoofdregel is dat de BOR IB en de BOR SW op dit moment niet gelden bij indirecte belangen die kleiner zijn dan 5%, tenzij sprake is van een indirect belang van ten minste 0,5% dat voortkomt uit een krachtens erfrecht, huwelijksvermogensrecht of schenking verwaterd indirect aanmerkelijk belang. De BOR IB en de BOR SW zouden naar mijn mening op dit punt:

Antwoord	Percentage	Aantal
Ongewijzigd moet blijven	42,65%	87
Beperkt moeten worden (de ondergrens voor de toepassing van de BOR IB en de BOR SW op indirecte belangen zou als hoofdregel hoger moeten zijn dan 5%)	32,84%	67
Uitgebreid moeten worden (de BOR IB en de BOR SW zouden als hoofdregel van toepassing moeten zijn op indirecte belangen kleiner dan 5%)	9,80%	20
Ik heb hierover geen mening	14,71%	30
Totaal beantwoord		204
Totaal overgeslagen		64

Tabel 10a vervolgvraag van vraag 18 indien is gekozen voor 'uitgebreid moeten worden'

V19 Naar mijn mening zouden de BOR IB en de BOR SW van toepassing moeten zijn op een indirect belang van minimaal:

Antwoord	Percentage	Aantal
Minimaal 10%	18,84%	13
Minimaal 15%	8,70%	6
Minimaal 25%	50,72%	35
Anders	21,74%	15
Totaal beantwoord		69
Totaal overgeslagen		199

Tabel 10b vervolgvraag van vraag 18 indien is gekozen voor 'beperkt moeten worden'

V20 Naar mijn mening zouden de BOR IB en de BOR SW van toepassing moeten zijn op een indirect belang van minimaal:

Antwoord	Percentage	Aantal
Er zou geen minimumpercentage moeten worden gehanteerd	75,00%	15
Minimaal 1%	5,00%	1
Minimaal 3%	0,00%	0
Anders	20,00%	4
Totaal beantwoord		20
Totaal overgeslagen		248

Tabel 11

V21 De BOR IB is op dit moment niet van toepassing bij een transactie 'onderlangs' (overdracht van aandelen in een werkmaatschappij om niet door een holding van de schenker aan een holding van de beoogde bedrijfsopvolger). De BOR SW is op dit moment wel van toepassing bij een transactie 'onderlangs'. De BOR IB of de BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:

Antwoord	Percentage	Aantal
Ongewijzigd moeten blijven	8,42%	17
Beperkt moeten worden (de BOR SW zou ook bij een transactie 'onderlangs' niet van toepassing moeten zijn)	10,40%	21
Uitgebreid moeten worden (de BOR IB zou ook bij een transactie 'onderlangs' van toepassing moeten zijn)	72,77%	147
Ik heb hierover geen mening	8,42%	17
Totaal beantwoord		202
Totaal overgeslagen		66

Tabel 12

V22 De BOR IB en de BOR SW zijn op dit moment niet van toepassing indien (met het oog op de bedrijfsopvolging) aandelen in een B.V. zijn omgezet in preferente aandelen terwijl de B.V. nieuwe aandelen heeft uitgereikt aan de kinderen en deze preferente aandelen bij het overlijden van de eerststervende echtgenoot worden verkregen door de langstlevende echtgenoot, die voorafgaand aan het overlijden geen gewone aandelen hield. De BOR IB of de BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:

Antwoord	Percentage	Aantal
Ongewijzigd moeten blijven	31,09%	60
Uitgebreid moeten worden (de BOR IB zou in deze situatie van toepassing moeten zijn)	31,61%	61
Uitgebreid moeten worden (de BOR SW zou in deze situatie van toepassing moeten zijn)	40,93%	79
Ik heb hierover geen mening	16,58%	32
Totaal beantwoord		193
Totaal overgeslagen		75

Tabel 13

V23 De BOR SW kan op dit moment binnen één familie per generatie meerdere keren van toepassing zijn ten aanzien van hetzelfde ondernemingsvermogen dat wordt geschonken of dat vererft. Voorbeeld De ouder schenkt aandelen in een BV aan het kind, onder toepassing van de BOR SW waardoor het kind een beroep kan doen op de voorwaardelijke vrijstelling voor de schenkbelasting. Na het verstrijken van de voortzettingstermijn van vijf jaar koopt de ouder de aandelen terug tegen een zakelijke koopsom. Vervolgens schenkt de ouder de aandelen voor een tweede keer aan het kind. De BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:		
Antwoord	Percentage	Aantal
Ongewijzigd moet blijven	18,95%	36
Beperkt moeten worden (de BOR SW zou per generatie slechts één keer van toepassing moeten zijn ten aanzien van hetzelfde ondernemingsvermogen dat wordt geschonken of vererft)	73,68%	140
Uitgebreid moeten worden (de BOR SW zou ook van toepassing moeten zijn op de koopsom die de oorspronkelijke opvolger heeft ontvangen)	4,21%	8
Ik heb hierover geen mening	3,16%	6
Totaal beantwoord		190
Totaal overgeslagen		78

Tabel 14

V24 De BOR SW is op dit moment vormgegeven als een voorwaardelijke vrijstelling schenk- of erfbelasting, die wordt berekend op basis van een percentage van minimaal 83% van de waarde van het bedrijf dat vererft of wordt geschonken. De BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:		
Antwoord	Percentage	Aantal
Ongewijzigd moeten blijven	38,42%	73
Beperkt moeten worden (het percentage van 83% dient verlaagd te worden)	43,68%	83
Uitgebreid moeten worden (het percentage van 83% dient verhoogd te worden)	8,42%	16
Ik heb hierover geen mening	9,47%	18
Totaal beantwoord		190
Totaal overgeslagen		78

Tabel 14a vervolgvraag van vraag 24 indien is geantwoord 'beperkt moeten worden'

V25 Naar mijn mening dient het vrijstellingspercentage van de BOR SW te worden gesteld op:		
Antwoord	Percentage	Aantal
Maximaal 75%	18,07%	15
Maximaal 50%	49,40%	41
Maximaal 25%	12,05%	10
Anders	20,48%	17
Totaal beantwoord		83
Totaal overgeslagen		185

Tabel 14b vervolgvraag van vraag 24 indien is gekozen 'verhoogd moeten worden'

V26 Naar mijn mening dient het vrijstellingspercentage van de BOR SW te worden gesteld op:		
Antwoord	Percentage	Aantal
Minimaal 85%	0,00%	0
Minimaal 90%	12,50%	2
100%	81,25%	13
Anders	6,25%	1
Totaal beantwoord		16
Totaal overgeslagen		252

Tabel 15

V27 In de BOR SW geldt op dit moment een voortzettingstermijn van vijf jaar, dit in tegenstelling tot de BOR IB, waarvoor geen voortzettingstermijn geldt. De voortzettingstermijn binnen de BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:		
Antwoord	Percentage	Aantal
Ongewijzigd moeten blijven	64,21%	122
Verlengd moeten worden	10,00%	19
Ingekort moeten worden of moeten vervallen	22,63%	43
Ik heb hierover geen mening	3,16%	6
Totaal beantwoord		190
Totaal overgeslagen		78

Tabel 15a vervolgvraag op vraag 27 indien is gekozen voor 'verlengd moeten worden'

V28 Naar mijn mening zou de voortzettingstermijn in de BOR SW moeten worden gesteld op:		
Antwoord	Percentage	Aantal
10 jaar	47,37%	9
15 jaar	21,05%	4
20 jaar	10,53%	2
Anders	21,05%	4
Totaal beantwoord		19
Totaal overgeslagen		249

Tabel 15b vervolgvraag op vraag 27 indien is gekozen voor 'ingekort moeten worden'

V29 Naar mijn mening zou de voortzettingstermijn in de BOR SW moeten worden gesteld op:		
Antwoord	Percentage	Aantal
Er zou geen voortzettingstermijn moeten zijn	23,26%	10
2 jaar	13,95%	6
3 jaar	44,19%	19
Anders	18,60%	8
Totaal beantwoord		43
Totaal overgeslagen		225

Tabel 16

V30 In de BOR SW geldt op dit moment dat er geen rekening hoeft te worden gehouden met een eventuele tegenprestatie van de verkrijger (op grond van artikel 35b lid 4 SW 1956), in tegenstelling tot de BOR IB. Voorbeeld: indien een onderneming met een waarde van € 11.000.000 wordt overgedragen voor € 1.000.000, bedraagt de (belastbare) gift € 10.000.000. De BOR SW wordt berekend over de waarde van de onderneming (€ 11.000.000) en niet over de omvang van de gift (€ 10.000.000). Geabstraheerd van de 100%-vrijstelling, bedraagt de vrijstelling in dit voorbeeld (83% x € 11.000.000, oftewel) € 9.130.000 en is de verkrijger schenkbelasting verschuldigd over een bedrag van (€ 10.000.000 minus € 9.130.000, oftewel) € 870.000. Indien de gift als uitgangspunt zou worden genomen, zou de vrijstelling (83% x € 10.000.000, oftewel) € 8.300.000 hebben bedragen en zou de verkrijger schenkbelasting verschuldigd zijn geweest over een bedrag van (€ 10.000.000 minus € 8.300.000, oftewel) € 1.700.000. De BOR SW of de BOR IB zou naar mijn mening op dit punt:		
Antwoord	Percentage	Aantal
Ongewijzigd moeten blijven	25,13%	47
Beperkt moeten worden (bij de berekening van de hoogte van de vrijstelling zou wél rekening gehouden moeten worden met een tegenprestatie van de verkrijger)	55,61%	104
Uitgebreid moeten worden (ook voor de toepassing van de BOR IB zou geen rekening gehouden moeten worden met een tegenprestatie van de verkrijger)	10,70%	20
Ik heb hierover geen mening	8,56%	16
Totaal beantwoord		187
Totaal overgeslagen		81

Tabel 17

V31 De BOR SW is op dit moment van toepassing op ondernemingsvermogen dat wordt verkregen krachtens erfrecht en waarvoor wordt voldaan aan de bezitstermijn van één jaar. Deze bezitstermijn van één jaar binnen de BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:		
Antwoord	Percentage	Aantal
Ongewijzigd moeten blijven	54,59%	101
Verlengd moeten worden	23,78%	44
Ingekort moeten worden of moeten vervallen	16,76%	31
Ik heb hierover geen mening	4,86%	9
Totaal beantwoord		185
Totaal overgeslagen		83

Tabel 17a vervolgvraag op vraag 31 indien is gekozen voor 'verlengd moeten worden'

V32 Naar mijn mening zou de bezitstermijn in de BOR SW bij overlijden moeten worden gesteld op:		
Antwoord	Percentage	Aantal
5 jaar	80,00%	36
10 jaar	6,67%	3
15 jaar	4,44%	2
Anders	8,89%	4
Totaal beantwoord		45
Totaal overgeslagen		223

Tabel 17b vervolgvraag op vraag 31 indien is gekozen voor 'ingekort moeten worden'

V33 Naar mijn mening zou de bezitstermijn in de BOR SW bij overlijden moeten worden gesteld op:		
Antwoord	Percentage	Aantal
Er zou geen bezitstermijn moeten gelden	78,13%	25
3 maanden	3,13%	1
6 maanden	9,38%	3
Anders	9,38%	3
Totaal beantwoord		32
Totaal overgeslagen		236

Tabel 18

V34 Indien op de nalatenschap de wettelijke verdeling van toepassing is zoals geregeld in art. 4:13 BW e.v., krijgt de langstlevende echtgenoot alle goederen van de nalatenschap, terwijl de kinderen een niet-opeisbare vordering op de langstlevende echtgenoot verkrijgen ter grootte van hun erfdeel, opeisbaar bij overlijden van de langstlevende echtgenoot. Indien een nalatenschap op dit moment volgens de wettelijke verdeling vererft, komt de langstlevende de gehele voorwaardelijke vrijstelling erfbelasting op grond van de BOR SW toe, terwijl de kinderen in het geheel geen gebruik kunnen maken van de BOR SW. De BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:

Antwoord	Percentage	Aantal
Ongewijzigd moeten blijven	28,96%	53
Beperkt moeten worden (de langstlevende kan slechts het met diens erfdeel corresponderende deel van de voorwaardelijke vrijstelling erfbelasting toepassen)	8,20%	15
Uitgebreid moeten worden (de kinderen zouden het met hun erfdeel corresponderende deel van de voorwaardelijke vrijstelling moeten kunnen toepassen)	56,83%	104
Ik heb hierover geen mening	6,01%	11
Totaal beantwoord		183
Totaal overgeslagen		85

Tabel 19

V35 De BOR SW kan op dit moment worden ingetrokken bij sommige wilsonafhankelijke gebeurtenissen (zoals faillissement of ziekte) die zich voordoen binnen de voortzettingstermijn van vijf jaar, terwijl andere wilsonafhankelijke gebeurtenissen (zoals overlijden van de erfgenaam of begiftigde) dit effect niet hebben. De BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:

Antwoord	Percentage	Aantal
Ongewijzigd moeten blijven	17,42%	31
Beperkt moeten worden (de BOR SW zou ook moeten worden ingetrokken indien de erfgenaam of begiftigde overlijdt binnen de voortzettingstermijn)	7,87%	14
Uitgebreid moeten worden (bij bepaalde wilsonafhankelijke gebeurtenissen (zoals faillissement of ziekte) binnen de voortzettingstermijn wordt de BOR SW niet ingetrokken evenals op dit moment het geval is bij overlijden van de erfgenaam of begiftigde binnen de voortzettingstermijn)	70,22%	125
Ik heb hierover geen mening	4,49%	8
Totaal beantwoord		178
Totaal overgeslagen		90

Tabel 20

V36 De BOR SW is op dit moment van toepassing op door de schenker/erflater ter beschikking gestelde onroerende zaken die binnen de onderneming van een vennootschap worden gebruikt. De toepassing van de BOR SW is daarbij beperkt tot ter beschikking gestelde onroerende zaken en niet voor andere ter beschikking gestelde vermogensbestanddelen. De BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:		
Antwoord	Percentage	Aantal
Ongewijzigd moeten blijven	30,34%	54
Beperkt moeten worden (de BOR SW zou evenmin van toepassing moeten zijn op ter beschikking gestelde onroerende zaken)	15,73%	28
Uitgebreid moeten worden (de BOR SW zou ook van toepassing moeten zijn op andere ter beschikking gestelde vermogensbestanddelen zoals vorderingen, vergunningen, intellectuele eigendom, wagenpark etc.)	47,75%	85
Ik heb hierover geen mening	6,18%	11
Totaal beantwoord		178
Totaal overgeslagen		90

Tabel 21

V37 De BOR SW is op dit moment niet van toepassing op verrekeningsvorderingen die voortkomen uit een (al dan niet uitgevoerd) periodiek verrekenbeding, maar is (onder voorwaarden) wél van toepassing op verrekeningsvorderingen die voortkomen uit een finaal verrekenbeding (op grond van artikel 3.7 van het Besluit van 17 januari 2013, nr. BLKB2012/1221M). Voor de goede orde lichten we beknopt toe wat bedoelde verrekenstelsels inhouden: Periodiek verrekenbeding: de huwelijkse voorwaarden bevatten de afspraak dat de echtgenoten jaarlijks onverteerde (privé-) inkomsten met elkaar verrekenen. Ingeval van niet-naleving van de periodieke verrekenplicht (wat doorgaans het geval is) wordt het (privé-)vermogen dat bij beide echtgenoten aan het einde van het huwelijk aanwezig is vermoed te zijn gevormd door hetgeen verrekend had moeten worden, op grond van art. 1:141 lid 3 BW. Grofweg heeft dit tot gevolg dat de echtgenoten bij het einde van het huwelijk moeten verrekenen alsof er tussen hen een gemeenschap van goederen heeft bestaan tenzij dit anders is geregeld in de huwelijkse voorwaarden Finaal verrekenbeding: de huwelijkse voorwaarden bevatten de afspraak dat de echtgenoten aan het einde van het huwelijk (door de dood en/of door echtscheiding) hun beider (privé-)vermogens met elkaar verrekenen alsof er tussen hen een gemeenschap van goederen heeft bestaan. De BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:		
Antwoord	Percentage	Aantal
Ongewijzigd moeten blijven	24,86%	44
	12,99%	23

Beperkt moeten worden (de BOR SW zou ook niet van toepassing moeten zijn op verrekeningsvorderingen die voortkomen uit een finaal verrekenbeding)		
Uitgebreid moeten worden (de BOR SW zou ook van toepassing moeten zijn op verrekeningsvorderingen die voortkomen uit een periodiek verrekenbeding)	47,46%	84
Ik heb hierover geen mening	14,69%	26
Totaal beantwoord		177
Totaal overgeslagen		91

Tabel 22

V38 De BOR SW is op dit moment van toepassing op ondernemingsvermogen dat krachtens schenking wordt verkregen en waarvoor wordt voldaan aan de bezitstermijn van vijf jaar. De bezitstermijn binnen de BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:		
Antwoord	Percentage	Aantal
Ongewijzigd moeten blijven	65,34%	115
Verlengd moeten worden	6,82%	12
Ingekort moeten worden of moeten vervallen	24,43%	43
Ik heb hierover geen mening	3,41%	6
Totaal beantwoord		176
Totaal overgeslagen		92

Tabel 22a vervolgvraag op vraag 38 indien is gekozen voor 'verlengd moeten worden'

V39 Naar mijn mening zou de bezitstermijn in de BOR SW moeten worden gesteld op:		
Antwoord	Percentage	Aantal
10 jaar	50,00%	6
15 jaar	16,67%	2
20 jaar	0,00%	0
Anders	33,33%	4
Totaal beantwoord		12
Totaal overgeslagen		256

Tabel 22b vervolgvraag op vraag 38 indien is gekozen voor 'ingekort moeten worden'

V40 Naar mijn mening zou de bezitstermijn in de BOR SW moeten worden gesteld op:		
Antwoord	Percentage	Aantal
Nihil, d.w.z. er zou geen bezitstermijn moeten gelden	30,23%	13
1 jaar	30,23%	13
2 jaar	16,28%	7
Anders	23,26%	10
Totaal beantwoord		43
Totaal overgeslagen		225

Tabel 23

V41 De BOR IW (renteloos uitstel gedurende 10 jaar) is wat betreft de inkomstenbelasting op dit moment van toepassing indien de onderneming wordt verkocht aan de opvolger, indien en voor zover de koopsom schuldig wordt gebleven. De periode van renteloos uitstel binnen de BOR IW zou naar mijn mening op dit punt:		
Antwoord	Percentage	Aantal
Ongewijzigd moeten blijven	78,98%	139
In het geheel niet van toepassing moeten zijn	9,09%	16
Verlengd moeten worden	3,41%	6
Ik heb hierover geen mening	8,52%	15
Totaal beantwoord		176
Totaal overgeslagen		92

Tabel 23a vervolgvraag op vraag 41 indien is gekozen voor 'verlengd moeten worden'

V42 Naar mijn mening zou de periode van renteloos uitstel moeten worden gesteld op:		
Antwoord	Percentage	Aantal
15 jaar	50,00%	3
20 jaar	16,67%	1
25 jaar	16,67%	1
Anders	16,67%	1
Totaal beantwoord		6
Totaal overgeslagen		262

Tabel 24

V43 De BOR IW (enkelvoudig rentedragend uitstel gedurende 10 jaar) is wat betreft de schenk- en erfbelasting op dit moment van toepassing op een schenking of vererving van een onderneming. De BOR IW (schenk- en erfbelasting) zou naar mijn mening op dit punt:		
Antwoord	Percentage	Aantal
Ongewijzigd moeten blijven	60,23%	106
Beperkt moeten worden (de periode van enkelvoudig rentedragend uitstel zou korter moeten zijn dan 10 jaar)	9,66%	17
Uitgebreid moeten worden (het uitstel dient renteloos te zijn of de periode van uitstel dient verlengd te worden)	19,89%	35
Niet van toepassing moeten zijn (dus afgeschaft moeten worden)	0,00%	0
Ik heb hierover geen mening	10,23%	18
Totaal beantwoord		176
Totaal overgeslagen		92

Tabel 24a vervolgvraag op vraag 43 indien is gekozen voor 'beperkt moeten worden'

V44 Hoe lang zou de periode van enkelvoudig rentedragend uitstel naar uw mening moeten zijn?		
Antwoord	Percentage	Aantal
0 jaar	41,18%	7
3 jaar	5,88%	1
5 jaar	23,53%	4
Anders	29,41%	5
Totaal beantwoord		17
Totaal overgeslagen		251

Tabel 24b vervolgvraag op vraag 43 indien is gekozen voor 'uitgebreid moeten worden'

V45 Naar mijn mening zou de BOR IW (enkelvoudig rentedragend uitstel gedurende 10 jaar) voor wat betreft de schenk- en erfbelasting uitgebreid moeten worden op (een of meer van) de volgende manieren:		
Antwoord	Percentage	Aantal
Het uitstel dient renteloos te zijn	85,29%	29
De periode van uitstel dient verlengd te worden tot 15 jaar	8,82%	3
De periode van uitstel dient verlengd te worden tot 25 jaar	5,88%	2
Anders	5,88%	2
Totaal beantwoord		34
Totaal overgeslagen		234

Tabel 25

V46 De BOR OVB is op dit moment van toepassing indien de (vastgoed)onderneming wordt geschonken aan één of meer leden van een beperkte (familie)kring van personen. De BOR OVB zou naar mijn mening op dit punt:		
Antwoord	Percentage	Aantal
Ongewijzigd moeten blijven	36,00%	63
Beperkt moeten worden (de BOR OVB zou in het geheel niet van toepassing moeten zijn)	12,00%	21
Uitgebreid moeten worden (de BOR OVB zou ook van toepassing moeten zijn op schenkingen aan anderen dan de leden van de beperkte (familie)kring van personen)	43,43%	76
Ik heb hierover geen mening	8,57%	15
Totaal beantwoord		175
Totaal overgeslagen		93

3. Verklaring integriteit en onderzoeksdata

Het onderzoek is niet in opdracht verricht, maar vormt een eigen initiatief en een gezamenlijk project van de onderzoekspartners Centrum voor Notarieel Recht (CNR), de sectie belastingrecht van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid Radboud Universiteit en Netwerk Notarissen, samen met enkele onderzoekers die (tevens) werkzaam zijn bij Deloitte Belastingadviseurs B.V.

Het CNR, de sectie belastingrecht van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Radboud Universiteit verkeren op zowel inhoudelijk als op financieel vlak in een onafhankelijke positie ten opzichte van Netwerk Notarissen.

Dit laat onverlet dat enkele onderzoekers die verbonden zijn aan de Radboud Universiteit ook verbonden zijn aan Netwerk Notarissen en de hierna genoemde kantoren.

Aan het onderzoek werkten mee:

Mr. dr. Christiaan G. Dijkstra, directeur bij Watermill Tax & Legal B.V. en tevens universitair docent belastingrecht Radboud Universiteit

mr. Lucienne A.G.M. van der Geld, directeur van Netwerk Notarissen, als docent verbonden aan het Centrum voor Notarieel Recht van de Radboud Universiteit, raadsheer-plaatsvervanger bij Hof Den Haag

Mr. Rudolf L.M.C. Janssen, werkzaam bij Deloitte Belastingadviseurs B.V., is als docent verbonden aan het Centrum voor Notarieel Recht van de Radboud Universiteit en is raadsheer-plaatsvervanger in het Gerechtshof Den Haag

Prof. mr. dr. Freek W.J.M Schols, hoogleraar privaatrecht, in het bijzonder notarieel recht Radboud Universiteit, buitengewoon hoogleraar Familie(vermogens)recht en erfrecht University of Curaçao, tevens als venoot verbonden aan ScholsBurgerhartSchols estate planners Nijmegen

mr. Meindert Miedema, werkzaam bij Deloitte Belastingadviseurs B.V. (coördinatie)

drs. Robert Coster, senior projectcoördinator Netwerk Notarissen

Michelle E. Marugg, onderzoeksassistent bij Netwerk Notarissen en student notarieel recht aan de Vrije Universiteit te Amsterdam

Mr. Frank de Vries, werkzaam bij Deloitte Belastingadviseurs B.V.

Sommige onderzoekers verbonden aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Radboud Universiteit zijn eerder betrokken geweest bij (wetenschappelijke) publicaties en adviezen die zagen op de bedrijfsopvolgingsregeling.

Alle onderzoekers onderschrijven de Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit (2018).

onderzoeksdata

De onderzoeksdata bevinden zich zowel bij het Centrum voor Notarieel recht en de sectie belastingrecht van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid Radboud Universiteit alsmede bij Deloitte en Netwerk Notarissen en zijn aldaar schriftelijk opvraagbaar voor hergebruik en vervolgonderzoek.

De bedrijfsopvolgingsregeling gewikt en gewogen

4. Bijlagen

1. De huidige bedrijfsopvolgingsregeling in kort bestek

Vererving of schenking van een onderneming aan of naar de volgende generatie kan in Nederland leiden tot heffing van verschillende belastingen. Aangezien de wetgever van mening was dat belastingen geen bedreiging mogen vormen voor zogeheten 'reële bedrijfsopvolgingen', bestaan er in Nederland verschillende fiscale tegemoetkomingen, waaronder ook begrepen betalingsregelingen ten aanzien van ondernemingsvermogen dat vererft naar of wordt geschonken, bijvoorbeeld, aan de volgende generatie. Deze fiscale tegemoetkomingen noemt men de 'Bedrijfsopvolgingsregeling', vaak afgekort tot de 'BOR'. In deze bijlage gaan we in op wat de BOR inhoudt voor de inkomstenbelasting, de erf- en schenkbelasting, de betaling (invordering) van deze belastingen en tot slot de overdrachtsbelasting.

Inkomstenbelasting

Inkomsten die ondernemers genereren uit hun onderneming zijn in Nederland belast met inkomstenbelasting (waar soms de heffing van vennootschapsbelasting aan vooraf gaat). Immers, op welke manier ondernemers in de inkomstenbelasting/vennootschapsbelasting worden betrokken hangt af van de rechtsvorm waarin zij hun onderneming drijven:

- Is dit een eenmanszaak of een personenvennootschap, dan worden de inkomsten daaruit bij de ondernemer belast in box 1 (tarief in 2022: maximaal 49,50%). Echter MKB-winstvrijstelling dus toch lager effectief tarief?
- Wordt de onderneming gedreven in een B.V. of N.V.? Dan worden de winsten van de onderneming belast met vennootschapsbelasting (tarief in 2022: maximaal 25,8%). Indien de ondernemer 5% of meer van alle aandelen houdt in deze B.V. of N.V., dan zijn inkomsten die hij of zij daaruit genereert bij de ondernemer belast in box 2 (tarief in 2022: maximaal 26,90%). Het uiteindelijk gecombineerde tarief van inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting bedraagt derhalve 45,76%

Ook de gevolgen voor de heffing van de inkomstenbelasting bij schenking of vererving van de onderneming hangen af van de rechtsvorm waarin de onderneming werd gedreven:

- Indien een box 1-onderneming wordt geschonken of vererft, dan is de erflater/schenker inkomstenbelasting verschuldigd over het verschil tussen de waarde in het economisch verkeer en de fiscale boekwaarden (bijvoorbeeld na afschrijving) van de vermogensbestanddelen van de onderneming.
- Indien de aandelen in een box 2-onderneming worden geschonken of vererven, dan is de erflater/schenker inkomstenbelasting verschuldigd over het verschil tussen de waarde in het economisch verkeer van deze aandelen en zijn of haar verkrijgingsprijs van deze aandelen (dat is bijvoorbeeld het bedrag waarvoor hij of zij de aandelen heeft verworven).

De BOR wordt, voor wat betreft de inkomstenbelasting, ook wel een 'doorschuifregeling' genoemd: de oude fiscale waarden worden als het ware doorgeschoven naar de voortzetters van de onderneming.

Aldus zijn de effecten afhankelijk van de rechtsvorm waarin de onderneming werd gedreven:

- De BOR in de inkomstenbelasting maakt het voor de voortzetters van de box 1-onderneming mogelijk om de fiscale boekwaarden van de onderneming in stand te houden en in hun eigen aangiften inkomstenbelasting over te nemen, zodat bij de voorganger geen afrekening hoeft plaats te vinden voor de inkomstenbelasting.
- Voor voortzetters van een box-2 onderneming geldt dat zij de verkrijgingsprijs van de erflater/schenker in hun eigen aangiften inkomstenbelasting over kunnen nemen, zodat bij de voorganger geen afrekening hoeft plaats te vinden voor de inkomstenbelasting.

Schenking of vererving van ondernemingsvermogen hoeft daardoor niet tot heffing van inkomstenbelasting te leiden bij de erflater/schenker. Uiteindelijk blijft de fiscale claim wel behouden, deze komt immers bij de verkrijgen terecht. Ook bij de bepaling van een overdrachtprijs zal rekening worden gehouden met deze fiscale claim.

Om in aanmerking te komen voor de BOR in de inkomstenbelasting gelden bepaalde voorwaarden. De belangrijkste zijn:

1. Het moet gaan om een materiële onderneming. Dat is een duurzame organisatie van arbeid en kapitaal die beoogt door deelname aan het maatschappelijk verkeer winst te behalen.
2. De bedrijfsopvolger moet voor een periode van 36 maanden vóór schenking/vererving werkzaam zijn geweest binnen de onderneming.

Belangrijk is het om in dit kader te vermelden dat de inkomstenbelastingclaim bij gebruikmaking van de BOR niet verdwijnt: het betreft een uitstel van belastingheffing en geen afstel.

Erf- en schenkbelasting

Erfenissen of schenkingen, ontvangen van iemand die ten tijde van het doen van de schenking of zijn of haar overlijden in Nederland woonde, zijn in Nederland belast met erf- of schenkbelasting bij de verkrijger (tarief 2022: maximaal 20% bij verkrijgingen door partners en kinderen, maximaal 36% bij verkrijgingen door kleinkinderen en maximaal 40% bij verkrijgingen door andere personen).

De BOR voor wat betreft de erf- en schenkbelasting voorziet in een voorwaardelijke vrijstelling van erf- of schenkbelasting. Als ondernemingsvermogen onderdeel is van een nalatenschap of een schenking, kan de verkrijger, ongeacht of het gaat om een box-1 of een box-2 onderneming, een vrijstelling claimen van minimaal 83% van de waarde van het ondernemingsvermogen.

Om definitief in aanmerking te komen voor de BOR voor wat betreft de erf- en schenkbelasting gelden eveneens bepaalde voorwaarden. De belangrijkste zijn:

1. Het moet gaan om een materiële onderneming (hiervoor omschreven).
2. Als het ondernemingsvermogen onderdeel is van een nalatenschap, moet de erflater ten minste één jaar tot zijn of haar overlijden ondernemer zijn geweest. Bij schenking van ondernemingsvermogen moet de schenker ten minste vijf jaren tot de schenking ondernemer zijn geweest (bezitseis).
3. Voor de bedrijfsopvolger geldt de voorwaarde dat hij of zij de onderneming voortzet gedurende een periode van vijf jaar na de schenking/het overlijden van de erflater (voortzettingseis).

Betalingsregelingen

Aangezien bij schenking of vererving van een onderneming heffing van inkomstenbelasting niet aan de orde hoeft te zijn, bestaat wat dat betreft geen behoefte aan een betalingsregeling. Echter, als de onderneming wordt verkocht en de koopsom schuldig wordt gebleven door de koper, is er sprake van een renteloos betalingsuitstel voor een periode van 10 jaar.

Voor de heffing van het niet-voorwaardelijk vrijgestelde gedeelte van de erf- en schenkbelasting houdt de BOR in dat enkelvoudig rentedragend uitstel wordt verleend voor een periode van 10 jaar. Met ingang van 30 juni 2022 bedraagt deze rente 4%. De rente wordt enkelvoudig berekend, wat betekent dat ieder jaar hetzelfde percentage wordt berekend over de dan nog openstaande belastingschuld: er is geen rente-op-rente effect.

Overdrachtsbelasting

In Nederland wordt overdrachtsbelasting geheven ten aanzien van de overdracht van onroerende zaken, bijvoorbeeld woningen, bedrijfspanden of stukken grond. In 2022 is het tarief maximaal 8%.

Als onroerende zaken vererven, is hierover geen overdrachtsbelasting verschuldigd, ongeacht of er wel of niet sprake is van ondernemingsvermogen dat vererft. Bij schenking van onroerende zaken is overdrachtsbelasting verschuldigd maar kunnen schenkbelasting en overdrachtsbelasting (deels) met elkaar verrekenend worden.

Bij schenking van ondernemingsvermogen dat uit onroerend goed bestaat kan derhalve heffing van overdrachtsbelasting wel aan de orde zijn. Heffing kan zich voordoen bij de schenking van een vastgoedonderneming, bestaande uit aandelen in een B.V. of N.V. waarvan de bezittingen grotendeels bestaan uit onroerende zaken.

De BOR in de overdrachtsbelasting bestaat uit een vrijstelling voor de overdrachtsbelasting, indien de (vastgoed)onderneming wordt geschonken aan één of meer leden van een beperkte familiekring van personen, namelijk: kinderen, kleinkinderen, broers en zussen (of hun echtgenoten) van de ondernemer.

De bedrijfsopvolgingsregeling gewikt en gewogen

2. De resultaten op de vragen van de professionals gerelateerd aan de beantwoording van de algemene vraag 4

V4 Ik vind dat de BOR (BOR IB, BOR SW, BOR IW en BOR OVB):							
	Ongewijzigd moet blijven	Beperkt moet worden	Uitgebreid moet worden	Ik heb hierover geen mening	Totaal		
Q4: Ongewijzigd moet blijven	100%	87	0%	0	0%	0	35%
Q4: Beperkt moet worden	0%	0	100%	118	0%	0	47%
Q4: Uitgebreid moet worden	0%	0	0%	0	100%	24	10%
Q4: Ik heb hierover geen mening	0%	0	0%	0	0%	20	8%
Totaal	35%	87	47%	118	10%	24	100%
							249
							0

V5 Ik vind dat de BOR (BOR IB, BOR SW, BOR IW en BOR OVB) ook altijd van toepassing moet zijn op vastgoedondernemingen:							
	Ja, de BOR moet altijd van toepassing zijn op vastgoedondernemingen	Nee, de BOR moet nooit van toepassing zijn op vastgoedondernemingen	Dat zou van voor de praktijk eenvoudig hanteerbare maatstaven af moeten hangen	Ik heb hierover geen mening	Totaal		
Q4: Ongewijzigd moet blijven	9,20%	8	13,79%	12	72,41%	63	35,08%
Q4: Beperkt moet worden	12,71%	15	31,36%	37	55,08%	65	47,58%
Q4: Uitgebreid moet worden	30,43%	7	0,00%	0	69,57%	16	9,27%
Q4: Ik heb hierover geen mening	15,00%	3	5,00%	1	70,00%	14	8,06%
Totaal	13,31%	33	20,16%	50	63,71%	158	100,00%
							248
							1

V6 Ik vind dat als er voldoende liquide middelen aanwezig zijn in de nalatenschap om de fiscale claims te betalen de BOR (BOR IB, BOR SW en BOR IW) niet van toepassing zou moeten zijn.							
	Ja, in dat geval moet de BOR niet van toepassing zijn	Nee, in dat geval moet de BOR wel van toepassing zijn	Dat zou van voor de praktijk eenvoudig hanteerbare maatstaven af moeten hangen	Ik heb hierover geen mening	Totaal		
Q4: Ongewijzigd moet blijven	8,05%	7	63,22%	55	26,44%	23	35,08%
Q4: Beperkt moet worden	32,20%	38	26,27%	31	38,98%	46	47,58%
Q4: Uitgebreid moet worden	13,04%	3	73,91%	17	13,04%	3	9,27%
Q4: Ik heb hierover geen mening	20,00%	4	45,00%	9	25,00%	5	8,06%
Totaal	20,97%	52	45,16%	112	31,05%	77	100,00%
							248
							1

V7 In de BOR IB geldt op dit moment geen voortzettingstermijn, dit in tegenstelling tot de BOR SW, waarvoor een voortzettingstermijn geldt van vijf jaar. De BOR IB of de BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:							
	Ongewijzigd moeten blijven	Beperkt moeten worden (binnen de BOR IB zou ook een voortzettingstermijn moeten worden opgenomen)	Uitgebreid moeten worden (binnen de BOR SW zou ook geen voortzettingstermijn moeten gelden)	Ik heb hierover geen mening	Totaal		
Q4: Ongewijzigd moet blijven	33,33%	27	55,09%	43	8,64%	7	34,47%
Q4: Beperkt moet worden	25,22%	29	67,83%	78	6,09%	7	48,94%
Q4: Uitgebreid moet worden	33,33%	7	42,86%	9	23,81%	5	8,94%
Q4: Ik heb hierover geen mening	27,78%	5	44,44%	8	5,56%	1	7,66%
Totaal	28,94%	68	58,72%	138	8,51%	20	100,00%
							235
							14

V8 Naar mijn mening zou in de BOR IB een voortzettingstermijn moeten worden opgenomen van:							
	3 jaar	5 jaar (overeenkomend met die van de BOR SW)	10 jaar	Anders	Totaal		
Q4: Ongewijzigd moet blijven	21,43%	9	71,43%	30	4,76%	2	30,43%
Q4: Beperkt moet worden	13,92%	11	75,95%	60	5,06%	4	57,25%
Q4: Uitgebreid moet worden	0,00%	0	88,89%	8	11,11%	1	6,52%
Q4: Ik heb hierover geen mening	25,00%	2	62,50%	5	0,00%	0	5,80%
Totaal	15,94%	22	74,64%	103	5,07%	7	100,00%
							138
							111

V9 De BOR IB en de BOR SW kunnen als extra faciliteit van toepassing zijn op beleggingsvermogen ter waarde van 5% van het ondernemingsvermogen van een B.V. waarin een actieve onderneming wordt gedreven. De BOR IB en de BOR SW zouden naar mijn mening op dit punt:							
	Ongewijzigd moeten blijven	Beperkt moeten worden (de BOR IB en de BOR SW zouden niet op dit beleggingsvermogen van toepassing moeten zijn)	Uitgebreid moeten worden (het percentage beleggingsvermogen dat in aanmerking komt voor de BOR IB en de BOR SW zou in vergelijking met het huidige percentage van het ondernemingsvermogen verhoogd moeten worden)	Ik heb hierover geen mening	Totaal		
Q4: Ongewijzigd moet blijven	48,72%	38	32,05%	25	14,10%	11	33,77%
Q4: Beperkt moet worden	34,21%	39	57,89%	66	7,02%	8	49,35%
Q4: Uitgebreid moet worden	19,05%	4	42,86%	9	33,33%	7	9,09%
Q4: Ik heb hierover geen mening	38,89%	7	27,78%	5	5,56%	1	7,79%
Totaal	38,10%	88	45,45%	105	11,69%	27	100,00%
							231
							18

V10 Naar mijn mening zou het percentage van de waarde van het ondernemingsvermogen dat bepaalt hoeveel beleggingsvermogen onder de BOR IB en de BOR SW valt, moeten worden gesteld op:							
	Minimaal 10%	Minimaal 15%	Minimaal 25%	Anders	Totaal		
Q4: Ongewijzigd moet blijven	36,36%	4	36,36%	4	27,27%	3	40,74%
Q4: Beperkt moet worden	62,50%	5	25,00%	2	12,50%	1	29,63%
Q4: Uitgebreid moet worden	28,57%	2	0,00%	0	57,14%	4	25,93%
Q4: Ik heb hierover geen mening	0,00%	0	100,00%	1	0,00%	0	3,70%
Totaal	40,74%	11	25,93%	7	29,63%	8	100,00%
							27
							222

De bedrijfsopvolgingsregeling gewikt en gewogen

V11 De BOR IB is op dit moment van toepassing indien een tot een nalatenschap behorend aanmerkelijk belang binnen twee jaren na het overlijden van de erflater wordt verdeeld. Over een eventuele waardeontwikkeling in de periode tussen overlijden en verdeling vindt geen afrekening in box 2 plaats. De BOR IB zou naar mijn mening op dit punt:

	Ongewijzigd moeten blijven		Beperkt moeten worden (over een eventuele waardeontwikkeling in de periode tussen overlijden en verdeling zou wél)		Uitgebreid moeten worden (ook indien het aanmerkelijk belang na een periode van twee jaren na het overlijden wordt verdeeld zou de)		Ik heb hierover geen mening		Totaal	
Q4: Ongewijzigd moet blijven	75,64%	59	3,85%	3	15,38%	12	5,13%	4	34,36%	78
Q4: Beperkt moet worden	58,56%	65	17,12%	19	20,72%	23	3,60%	4	48,90%	111
Q4: Uitgebreid moet worden	71,43%	15	9,52%	2	19,05%	4	0,00%	0	9,25%	21
Q4: Ik heb hierover geen mening	41,18%	7	5,88%	1	23,53%	4	29,41%	5	7,49%	17
Totaal	64,32%	146	11,01%	25	18,94%	43	5,73%	13	100,00%	227
Beantwoord 227										
Overgeslagen 22										

V12 Naar mijn mening zou de periode waarbinnen het aanmerkelijk belang verdeeld kan worden onder toepassing van de BOR IB moeten worden gesteld op:

	Nihil, d.w.z. er zou geen minimumperiode moeten zijn		3 jaar		5 jaar		Anders		Totaal	
Q4: Ongewijzigd moet blijven	8,33%	1	16,67%	2	66,67%	8	8,33%	1	27,91%	12
Q4: Beperkt moet worden	26,09%	6	30,43%	7	30,43%	7	13,04%	3	53,49%	23
Q4: Uitgebreid moet worden	25,00%	1	50,00%	2	25,00%	1	0,00%	0	9,30%	4
Q4: Ik heb hierover geen mening	25,00%	1	25,00%	1	25,00%	1	25,00%	1	9,30%	4
Totaal	20,93%	9	27,91%	12	39,53%	17	11,63%	5	100,00%	43
Beantwoord 43										
Overgeslagen 206										

V13 De BOR IB is op dit moment van toepassing op ondernemingsvermogen dat op grond van het huwelijksovereenkomstrecht niet toebehoort aan de erflater maar aan diens partner, indien dit gedeelte van het ondernemingsvermogen in het kader van de verdeling van de huwelijksgemeenschap waartoe dit ondernemingsvermogen behoort, wordt toebedeeld aan de bedrijfsopvolger (turboverdeling). De BOR IB is op dit moment niet van toepassing op ondernemingsvermogen dat op grond van het huwelijksovereenkomstrecht toebehoort aan de erflater, indien dit gedeelte van het ondernemingsvermogen in het kader van de verdeling van de huwelijksgemeenschap waartoe dit ondernemingsvermogen behoort, wordt toebedeeld aan de langstlevende echtgenoot die geen bedrijfsopvolger is (contraverdeling). De BOR IB zou naar mijn mening op dit punt:

	Ongewijzigd moeten blijven		Beperkt moeten worden (de BOR IB zou op het vermogen van de langstlevende echtgenoot dat aan de bedrijfsopvolger wordt toebedeeld niet van toepassing moeten zijn)		Uitgebreid moeten worden (de BOR IB zou op het vermogen van de erflater dat aan de langstlevende echtgenoot wordt toebedeeld/contraverdeling van toepassing moeten zijn)		Ik heb hierover geen mening		Totaal	
Q4: Ongewijzigd moet blijven	28,00%	21	0,00%	0	64,00%	48	8,00%	6	34,56%	75
Q4: Beperkt moet worden	41,67%	45	14,81%	16	31,48%	34	12,04%	13	49,77%	108
Q4: Uitgebreid moet worden	45,00%	9	0,00%	0	45,00%	9	10,00%	2	9,22%	20
Q4: Ik heb hierover geen mening	21,43%	3	0,00%	0	50,00%	7	28,57%	4	6,45%	14
Totaal	35,94%	78	7,37%	16	45,16%	98	11,52%	25	100,00%	217
Beantwoord 217										
Overgeslagen 32										

V14 De BOR IB en de BOR SW zijn op dit moment van toepassing in de volgende situatie: Indien de ouder alle aandelen houdt in zijn persoonlijke houdstermaatschappij en deze houdstermaatschappij op haar beurt 5% van de aandelen houdt in de vennootschap van het kind alsmede de eigendom houdt van het fabrieksterrein waarin de vennootschap van het kind haar onderneming uitoefent, kunnen bij overlijden van de ouder de BOR IB en de BOR SW worden toegepast op 100% van de waarde van het fabrieksterrein. Deze BOR IB en de BOR SW blijven echter niet toepasbaar te zijn op het door de houdstermaatschappij van de ouder aan de vennootschap van het kind ten behoeve van de onderneming verhuurde wagenpark. De BOR IB en de BOR SW zouden naar mijn mening op dit punt:

	Ongewijzigd moeten blijven		Beperkt moeten worden (de BOR IB en de BOR SW zouden slechts op 5% van de waarde van het fabrieksterrein van toepassing moeten zijn)		Uitgebreid moeten worden (de BOR IB en de BOR SW zouden ook voor 100% op de waarde van het verhuurde wagenpark van toepassing moeten zijn)		Ik heb hierover geen mening		Totaal	
Q4: Ongewijzigd moet blijven	28,57%	20	10,00%	7	48,57%	34	12,86%	9	33,49%	70
Q4: Beperkt moet worden	17,14%	18	40,00%	42	31,43%	33	11,43%	12	50,24%	105
Q4: Uitgebreid moet worden	20,00%	4	10,00%	2	55,00%	11	15,00%	3	9,57%	20
Q4: Ik heb hierover geen mening	14,29%	2	0,00%	0	50,00%	7	35,71%	5	6,70%	14
Totaal	21,05%	44	24,40%	51	40,67%	85	13,88%	29	100,00%	209
Beantwoord 209										
Overgeslagen 40										

V15 De BOR IB is op dit moment alleen van toepassing bij een schenking als ten tijde van de schenking de bedrijfsopvolger gedurende een periode van 36 maanden in dienstbetrekking is geweest van de vennootschap. De BOR IB zou naar mijn mening op dit punt:

	Ongewijzigd moeten blijven		Beperkt moeten worden (bijvoorbeeld door een verlenging van de termijn van 36 maanden)		Uitgebreid moeten worden (bijvoorbeeld door schrapping van de termijn van 36 maanden)		Ik heb hierover geen mening		Totaal	
Q4: Ongewijzigd moet blijven	49,28%	34	2,90%	2	44,93%	31	2,90%	2	33,50%	69
Q4: Beperkt moet worden	40,38%	42	15,38%	16	41,35%	43	2,88%	3	50,49%	104
Q4: Uitgebreid moet worden	57,89%	11	5,26%	1	31,58%	6	9,22%	1	9,22%	19
Q4: Ik heb hierover geen mening	42,86%	6	7,14%	1	35,71%	5	14,29%	2	6,80%	14
Totaal	45,15%	93	9,71%	20	41,26%	85	3,88%	8	100,00%	206
Beantwoord 206										
Overgeslagen 43										

V16 De BOR IB zou naar mijn mening op dit punt beperkt moeten worden:

	Door verlenging van de termijn van 36 maanden		Door een voortzetting van de dienstbetrekking na de schenking als voorwaarde in te voeren		Door een materiële eis in te voeren voor het functieniveau van de bedrijfsopvolger		Anders (bijvoorbeeld minimumsalaris of minimum aantal uren)		Totaal	
Q4: Ongewijzigd moet blijven	50,00%	1	0,00%	0	50,00%	1	0,00%	0	9,52%	2
Q4: Beperkt moet worden	11,76%	2	52,94%	9	52,94%	9	23,53%	4	80,95%	17
Q4: Uitgebreid moet worden	0,00%	0	100,00%	1	100,00%	1	0,00%	0	4,76%	1
Q4: Ik heb hierover geen mening	100,00%	1	0,00%	0	0,00%	0	100,00%	1	4,76%	1
Totaal	19,05%	4	47,62%	10	52,38%	11	23,81%	5	100,00%	21
Beantwoord 21										
Overgeslagen 228										

De bedrijfsopvolgingsregeling gewikt en gewogen

V17 De BOR IB zou naar mijn mening op dit punt uitgebreid moeten worden:										
	Door de verkorting van de termijn van 36 maanden		Door schrapping van de termijn van 36 maanden		De bedrijfsopvolger zou niet vóór de schenking in dienst hoeven te zijn, maar juist ná de schenking gedurende een periode van 36 maanden in dienst-betrekking moeten blijven van de vennootschap		Anders		Totaal	
Q4: Ongewijzigd moet blijven	19,35%	6	45,16%	14	38,71%	12	0,00%	0	36,05%	31
Q4: Beperkt moet worden	4,55%	2	40,91%	18	45,45%	20	13,64%	6	51,16%	44
Q4: Uitgebreid moet worden	33,33%	2	16,67%	1	50,00%	3	0,00%	0	6,98%	6
Q4: Ik heb hierover geen mening	20,00%	1	20,00%	1	60,00%	3	0,00%	0	5,81%	5
Totaal	12,79%	11	39,53%	34	44,19%	38	6,98%	6	100,00%	86
									Beantwoord	86
									Overgeslagen	163

V18 De hoofdregel is dat de BOR IB en de BOR SW op dit moment niet gelden bij indirecte belangen die kleiner zijn dan 5%, tenzij sprake is van een indirect belang van ten minste 0,5% dat voortkomt uit een krachtens erfrecht, huwelijksvermogensrecht of schenking verwerd indirect aanmerkelijk belang. De BOR IB en de BOR SW zouden naar mijn mening op dit punt:										
	Ongewijzigd moet blijven		Beperkt moeten worden (de ondergrens voor de toepassing van de BOR IB en de BOR SW op indirecte belangen zou als hoofdregel hoger moeten zijn dan 5%)		Uitgebreid moeten worden (de BOR IB en de BOR SW zouden als hoofdregel van toepassing moeten zijn op indirecte belangen kleiner dan 5%)		Ik heb hierover geen mening		Totaal	
Q4: Ongewijzigd moet blijven	55,88%	38	13,24%	9	14,71%	10	16,18%	11	33,33%	68
Q4: Beperkt moet worden	36,89%	38	43,69%	45	7,77%	8	11,65%	12	50,49%	103
Q4: Uitgebreid moet worden	47,37%	9	36,84%	7	5,26%	1	10,53%	2	9,31%	19
Q4: Ik heb hierover geen mening	14,29%	2	42,86%	6	7,14%	1	35,71%	5	6,86%	14
Totaal	42,65%	87	32,84%	67	9,80%	20	14,71%	30	100,00%	204
									Beantwoord	204
									Overgeslagen	45

V19 Naar mijn mening zouden de BOR IB en de BOR SW van toepassing moeten zijn op een indirect belang van minimaal:							
	Minimaal 10%	Minimaal 15%	Minimaal 25%	Anders	Totaal		
Q4: Ongewijzigd moet blijven	11,11%	1	33,33%	3	44,44%	4	
Q4: Beperkt moet worden	19,15%	9	55,32%	26	14,89%	7	
Q4: Uitgebreid moet worden	14,29%	1	42,86%	3	10,14%	3	
Q4: Ik heb hierover geen mening	33,33%	2	50,00%	3	16,67%	1	
Totaal	18,84%	13	8,70%	6	50,72%	35	
						Beantwoord	69
						Overgeslagen	180

V20 Naar mijn mening zouden de BOR IB en de BOR SW van toepassing moeten zijn op een indirect belang van minimaal:							
	Er zou geen minimum-percentage moeten worden gehanteerd	Minimaal 1%	Minimaal 3%	Anders	Totaal		
Q4: Ongewijzigd moet blijven	77,78%	7	11,11%	1	0,00%	0	
Q4: Beperkt moet worden	62,50%	5	0,00%	0	0,00%	0	
Q4: Uitgebreid moet worden	100,00%	1	0,00%	0	0,00%	0	
Q4: Ik heb hierover geen mening	100,00%	2	0,00%	0	0,00%	0	
Totaal	75,00%	15	5,00%	1	0,00%	0	
						Beantwoord	20
						Overgeslagen	229

De bedrijfsopvolgingsregeling gewikt en gewogen

V21 De BOR IB is op dit moment niet van toepassing bij een transactie 'onderlangs' (overdracht van aandelen in een werkmaatschappij om niet door een holding van de schenker aan een holding van de beoogde bedrijfsopvolger). De BOR SW is op dit moment wel van toepassing bij een transactie 'onderlangs'. De BOR IB of de BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:

	Ongewijzigd moeten blijven	Beperkt moeten worden (de BOR SW zou ook bij een transactie 'onderlangs' niet van toepassing moeten zijn)	Uitgebreid moeten worden (de BOR IB zou ook bij een transactie 'onderlangs' van toepassing moeten zijn)	Ik heb hierover geen mening	Totaal					
Q4: Ongewijzigd moet blijven	12,12%	8	3,03%	2	77,27%	51	7,58%	5	32,67%	66
Q4: Beperkt moet worden	5,83%	6	17,48%	18	67,96%	70	8,74%	9	50,99%	103
Q4: Uitgebreid moet worden	10,53%	2	5,26%	1	78,95%	15	5,26%	1	9,41%	19
Q4: Ik heb hierover geen mening	7,14%	1	0,00%	0	78,57%	11	14,29%	2	6,93%	14
Totaal	8,42%	17	10,40%	21	72,77%	147		8,42%	100,00%	202
									Beantwoord	47
									Overgeslagen	202

V22 De BOR IB en de BOR SW zijn op dit moment niet van toepassing indien (met het oog op de bedrijfsopvolging) aandelen in een B.V. zijn omgezet in preferente aandelen terwijl de B.V. nieuwe aandelen heeft uitgereikt aan de kinderen en deze preferente aandelen bij het overlijden van de eerststervende echtgenoot worden verkregen door de langstlevende echtgenoot, die voorafgaand aan het overlijden geen gewone aandelen hield. De BOR IB of de BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:

	Ongewijzigd moeten blijven	Uitgebreid moeten worden (de BOR IB zou in deze situatie van toepassing moeten zijn)	Uitgebreid moeten worden (de BOR SW zou in deze situatie van toepassing moeten zijn)	Ik heb hierover geen mening	Totaal					
Q4: Ongewijzigd moet blijven	26,98%	17	28,57%	18	46,03%	29	17,46%	11	32,64%	63
Q4: Beperkt moet worden	38,78%	38	29,59%	29	33,67%	33	16,33%	16	50,78%	98
Q4: Uitgebreid moet worden	21,05%	4	42,11%	8	57,89%	11	5,26%	1	9,84%	19
Q4: Ik heb hierover geen mening	7,69%	1	46,15%	6	46,15%	6	30,77%	4	6,74%	13
Totaal	31,09%	60	31,61%	61	40,93%	79	16,58%	32	100,00%	193
									Beantwoord	193
									Overgeslagen	56

V23 De BOR SW kan op dit moment binnen één familie per generatie meerdere keren van toepassing zijn ten aanzien van hetzelfde ondernemingsvermogen dat wordt geschenken of dat vererft. Voorbeeld: De ouder schenkt aandelen in een BV aan het kind, onder toepassing van de BOR SW waardoor het kind een beroep kan doen op de voorwaardelijke vrijstelling voor de schenkbelasting. Na het verstrijken van de voortzettingstermijn van vijf jaar koopt de ouder de aandelen terug tegen een zakelijke koopsom. Vervolgens schenkt de ouder de aandelen voor een tweede keer aan het kind. De BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:

	Ongewijzigd moeten blijven	Beperkt moeten worden (de BOR SW zou per generatie slechts één keer van toepassing moeten zijn ten aanzien van hetzelfde ondernemingsvermogen dat wordt geschenken of vererft)	Uitgebreid moeten worden (de BOR SW zou ook van toepassing moeten zijn op de koopsom die de oorspronkelijke opvolger heeft ontvangen)	Ik heb hierover geen mening	Totaal					
Q4: Ongewijzigd moet blijven	23,81%	15	63,49%	40	7,94%	5	4,76%	3	33,16%	63
Q4: Beperkt moet worden	16,67%	16	80,21%	77	2,08%	2	1,04%	1	50,53%	96
Q4: Uitgebreid moet worden	16,67%	3	77,78%	14	5,56%	1	0,00%	0	9,47%	18
Q4: Ik heb hierover geen mening	15,38%	2	69,23%	9	0,00%	0	15,38%	2	6,84%	13
Totaal	18,95%	36	73,68%	140	4,21%	8	3,16%	6	100,00%	190
									Beantwoord	190
									Overgeslagen	59

V24 De BOR SW is op dit moment vormgegeven als een voorwaardelijke vrijstelling schenk- of erfbelasting, die wordt berekend op basis van een percentage van minimaal 83% van de waarde van het bedrijf dat vererft of wordt geschenken. De BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:

	Ongewijzigd moeten blijven	Beperkt moeten worden (het percentage van 83% dient verlaagd te worden)	Uitgebreid moeten worden (het percentage van 83% dient verhoogd te worden)	Ik heb hierover geen mening	Totaal					
Q4: Ongewijzigd moet blijven	71,43%	45	6,35%	4	15,87%	10	6,35%	4	33,16%	63
Q4: Beperkt moet worden	13,54%	13	76,04%	73	2,08%	2	8,33%	8	50,53%	96
Q4: Uitgebreid moet worden	44,44%	8	27,78%	5	11,11%	2	16,67%	3	9,47%	18
Q4: Ik heb hierover geen mening	53,85%	7	7,69%	1	15,38%	2	23,08%	3	6,84%	13
Totaal	38,42%	73	43,68%	83	8,42%	16	9,47%	18	100,00%	190
									Beantwoord	190
									Overgeslagen	59

V25 Naar mijn mening dient het vrijstellingspercentage van de BOR SW te worden gesteld op:

	Maximaal 75%	Maximaal 50%	Maximaal 25%	Anders	Totaal					
Q4: Ongewijzigd moet blijven	100,00%	4	0,00%	0	0,00%	0	4,82%	4		
Q4: Beperkt moet worden	9,59%	7	54,79%	40	12,33%	9	23,29%	17	87,95%	73
Q4: Uitgebreid moet worden	60,00%	3	20,00%	1	0,00%	1	0,00%	0	6,02%	5
Q4: Ik heb hierover geen mening	100,00%	1	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	1,20%	1
Totaal	18,07%	15	49,40%	41	12,05%	10	20,48%	17	100,00%	83
									Beantwoord	83
									Overgeslagen	166

V26 Naar mijn mening dient het vrijstellingspercentage van de BOR SW te worden gesteld op:

	Minimaal 85%	Minimaal 90%	100%	Anders	Totaal					
Q4: Ongewijzigd moet blijven	0,00%	0	0,00%	0	100,00%	10	0,00%	0	62,50%	10
Q4: Beperkt moet worden	0,00%	0	50,00%	1	50,00%	1	0,00%	0	12,50%	2
Q4: Uitgebreid moet worden	0,00%	0	0,00%	0	100,00%	2	0,00%	0	12,50%	2
Q4: Ik heb hierover geen mening	0,00%	0	50,00%	1	0,00%	0	50,00%	1	12,50%	2
Totaal	0,00%	0	12,50%	2	81,25%	13	6,25%	1	100,00%	16
									Beantwoord	16
									Overgeslagen	233

V27 In de BOR SW geldt op dit moment een voortzettingstermijn van vijf jaar, dit in tegenstelling tot de BOR IB, waarvoor geen voortzettingstermijn geldt. De voortzettingstermijn binnen de BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:

	Ongewijzigd moeten blijven	Verlengd moeten worden	Ingekort moeten worden of moeten vervallen	Ik heb hierover geen mening	Totaal					
Q4: Ongewijzigd moet blijven	66,67%	42	7,94%	5	23,81%	15	1,59%	1	33,16%	63
Q4: Beperkt moet worden	65,63%	63	12,50%	12	18,75%	18	3,13%	3	50,53%	96
Q4: Uitgebreid moet worden	55,56%	10	5,56%	1	33,33%	6	5,56%	1	9,47%	18
Q4: Ik heb hierover geen mening	53,85%	7	7,69%	1	30,77%	4	7,69%	1	6,84%	13
Totaal	64,21%	122	10,00%	19	22,63%	43	3,16%	6	100,00%	190
									Beantwoord	190
									Overgeslagen	59

V28 Naar mijn mening zou de voortzettingstermijn in de BOR SW moeten worden gesteld op:

	10 jaar	15 jaar	20 jaar	Anders	Totaal					
Q4: Ongewijzigd moet blijven	100,00%	5	0,00%	0	0,00%	0	26,32%	5		
Q4: Beperkt moet worden	25,00%	3	25,00%	3	16,67%	2	33,33%	4	63,16%	12
Q4: Uitgebreid moet worden	100,00%	1	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	5,26%	1
Q4: Ik heb hierover geen mening	0,00%	0	100,00%	1	0,00%	0	0,00%	0	5,26%	1
Totaal	47,37%	9	21,05%	4	10,53%	2	21,05%	4	100,00%	19
									Beantwoord	19
									Overgeslagen	230

De bedrijfsopvolgingsregeling gewikt en gewogen

V29 Naar mijn mening zou de voortzettingstermijn in de BOR SW moeten worden gesteld op:									
	Er zou geen voortzettingstermijn moeten zijn		2 jaar		3 jaar		Anders		Totaal
	Q4: Ongewijzigd moet blijven	40,00%	6	6,67%	1	40,00%	6	13,33%	2
Q4: Beperkt moet worden	16,67%	3	5,56%	1	55,56%	10	22,22%	4	41,86%
Q4: Uitgebreid moet worden	16,67%	1	33,33%	2	16,67%	1	33,33%	2	13,95%
Q4: Ik heb hierover geen mening	0,00%	0	50,00%	2	50,00%	2	0,00%	0	9,30%
Totaal	23,26%	10	13,95%	6	44,19%	19	18,60%	8	100,00%
									Beantwoord 43
									Overgeslagen 206

V30 In de BOR SW geldt op dit moment dat er geen rekening hoeft te worden gehouden met een eventuele tegenprestatie van de verkrijger (op grond van artikel 35b lid 4 SW 1956), in tegenstelling tot de BOR IB. Voorbeeld: Indien een onderneming met een waarde van € 11.000.000 wordt overgedragen voor € 1.000.000, bedraagt de (belastbare) gift € 10.000.000. De BOR SW wordt berekend over de waarde van de onderneming (€ 11.000.000) en niet over de omvang van de gift (€ 10.000.000). Geabstraheerd van de 100%-vrijstelling, bedraagt de vrijstelling in dit voorbeeld (83% x € 11.000.000, oftewel) € 9.130.000 en is de verkrijger schenkelasting verschuldigd over een bedrag van (€ 10.000.000 minus € 9.130.000, oftewel) € 870.000. Indien de gift als uitgangspunt zou worden genomen, zou de vrijstelling (83% x € 10.000.000, oftewel) € 8.300.000 hebben bedragen en zou de verkrijger schenkelasting verschuldigd zijn geweest over een bedrag van (€ 10.000.000 minus € 8.300.000, oftewel) € 1.700.000. De BORSW of de BOR IB zou naar mijn mening op dit punt:									
	Ongewijzigd moeten blijven		Beperkt moeten worden (bij de berekening van de hoogte van de vrijstelling zou wél rekening gehouden moeten worden met een tegenprestatie van de verkrijger)		Uitgebreid moeten worden (ook voor de toepassing van de BOR IB zou geen rekening gehouden moeten worden met een tegenprestatie van de verkrijger)		Ik heb hierover geen mening		Totaal
	Q4: Ongewijzigd moet blijven	45,90%	28	34,43%	21	13,11%	8	6,56%	4
Q4: Beperkt moet worden	12,63%	12	73,68%	70	5,26%	5	8,42%	8	50,80%
Q4: Uitgebreid moet worden	22,22%	4	50,00%	9	22,22%	4	5,56%	1	9,63%
Q4: Ik heb hierover geen mening	23,08%	3	30,77%	4	23,08%	3	23,08%	3	6,95%
Totaal	25,13%	47	55,61%	104	10,70%	20	8,56%	16	100,00%
									Beantwoord 187
									Overgeslagen 62

V31 De BOR SW is op dit moment van toepassing op ondernemingsvermogen dat wordt verkregen krachtens erfrecht en waarvoor wordt voldaan aan de bezitstermijn van één jaar. Deze bezitstermijn van één jaar binnen de BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:									
	Ongewijzigd moeten blijven		Verlangd moeten worden		Ingekort moeten worden of moeten vervallen		Ik heb hierover geen mening		Totaal
	Q4: Ongewijzigd moet blijven	75,41%	46	3,28%	2	19,67%	12	1,64%	1
Q4: Beperkt moet worden	40,43%	38	40,43%	38	15,96%	15	3,19%	3	50,81%
Q4: Uitgebreid moet worden	58,82%	10	17,65%	3	11,76%	2	11,76%	2	9,19%
Q4: Ik heb hierover geen mening	53,85%	7	7,69%	1	15,38%	2	23,08%	3	7,03%
Totaal	54,59%	101	23,78%	44	16,76%	31	4,86%	9	100,00%
									Beantwoord 185
									Overgeslagen 64

V32 Naar mijn mening zou de bezitstermijn in de BOR SW bij overlijden moeten worden gesteld op:									
	5 jaar		10 jaar		15 jaar		Anders		Totaal
	Q4: Ongewijzigd moet blijven	66,67%	2	33,33%	1	0,00%	0	0,00%	0
Q4: Beperkt moet worden	78,95%	30	5,26%	2	5,26%	2	10,53%	4	84,44%
Q4: Uitgebreid moet worden	100,00%	3	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	6,67%
Q4: Ik heb hierover geen mening	100,00%	1	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	2,22%
Totaal	80,00%	36	6,67%	3	4,44%	2	8,89%	4	100,00%
									Beantwoord 45
									Overgeslagen 204

V33 Naar mijn mening zou de bezitstermijn in de BOR SW bij overlijden moeten worden gesteld op:									
	Er zou geen bezitstermijn moeten gelden		3 maanden		6 maanden		Anders		Totaal
	Q4: Ongewijzigd moet blijven	83,33%	10	0,00%	0	16,67%	2	0,00%	0
Q4: Beperkt moet worden	80,00%	12	0,00%	0	0,00%	0	20,00%	3	46,88%
Q4: Uitgebreid moet worden	66,67%	2	0,00%	0	33,33%	1	0,00%	0	9,38%
Q4: Ik heb hierover geen mening	50,00%	1	50,00%	1	0,00%	0	0,00%	0	6,25%
Totaal	78,13%	25	3,13%	1	9,38%	3	9,38%	3	100,00%
									Beantwoord 32
									Overgeslagen 217

V34 Indien op de nalatenschap de wettelijke verdeling van toepassing is zoals geregeld in art. 4:13 BW e.v., krijgt de langstlevende echtgenoot alle goederen van de nalatenschap, terwijl de kinderen een niet-opeisbare vordering op de langstlevende echtgenoot verkrijgen ter grootte van hun erfddeel, opeisbaar bij overlijden van de langstlevende echtgenoot. Indien een nalatenschap op dit moment volgens de wettelijke verdeling vererft, komt de langstlevende de gehele voorwaardelijke vrijstelling erfbelasting op grond van de BOR SW toe, terwijl de kinderen in het geheel geen gebruik kunnen maken van de BOR SW. De BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:									
	Ongewijzigd moeten blijven		Beperkt moeten worden (de langstlevende kan slechts het met diens erfddeel corresponderende deel van de voorwaardelijke vrijstelling erfbelasting toepassen)		Uitgebreid moeten worden (de kinderen zouden het met hun erfddeel corresponderende deel van de voorwaardelijke vrijstelling moeten kunnen toepassen)		Ik heb hierover geen mening		Totaal
	Q4: Ongewijzigd moet blijven	26,67%	16	0,00%	0	68,33%	41	5,00%	3
Q4: Beperkt moet worden	34,04%	32	15,96%	15	43,62%	41	6,38%	6	51,65%
Q4: Uitgebreid moet worden	12,50%	2	0,00%	0	81,25%	13	6,25%	1	8,79%
Q4: Ik heb hierover geen mening	25,00%	3	0,00%	0	66,67%	8	8,33%	1	6,59%
Totaal	29,12%	53	8,24%	15	56,59%	103	6,04%	11	100,00%
									Beantwoord 182
									Overgeslagen 67

De bedrijfsopvolgingsregeling gewikt en gewogen

V35 De BOR SW kan op dit moment worden ingetrokken bij sommige wilsonafhankelijke gebeurtenissen (zoals faillissement of ziekte) die zich voordoen binnen de voortzettingstermijn van vijf jaar, terwijl andere wilsonafhankelijke gebeurtenissen (zoals overlijden van de erfgenaam of begiftigde) dit effect niet hebben. De BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:

	Ongewijzigd moeten blijven	Beperkt moeten worden (de BOR SW zou ook moeten worden ingetrokken indien de erfgenaam of begiftigde overlijdt binnen de voortzettingstermijn)	Uitgebreid moeten worden (bij bepaalde wilsonafhankelijke gebeurtenissen (zoals faillissement of ziekte) binnen de voortzettingstermijn wordt de BOR SW niet ingetrokken evenals op dit moment het geval is bij overlijden van de erfgenaam of begiftigde binnen de voortzettingstermijn)	Ik heb hierover geen mening	Totaal					
Q4: Ongewijzigd moet blijven	15,52%	9	3,45%	2	81,03%	47	0,00%	0	32,58%	58
Q4: Beperkt moet worden	20,65%	19	13,04%	12	60,87%	56	5,43%	5	51,69%	92
Q4: Uitgebreid moet worden	6,25%	1	0,00%	0	87,50%	14	6,25%	1	8,99%	16
Q4: Ik heb hierover geen mening	16,67%	2	0,00%	0	66,67%	8	16,67%	2	6,74%	12
Totaal	17,42%	31	7,87%	14	70,22%	125	4,49%	8	100,00%	178
										Beantwoord 178
										Overgeslagen 71

V36 De BOR SW is op dit moment van toepassing op door de schenker/erflater ter beschikking gestelde onroerende zaken die binnen de onderneming van een vennootschap worden gebruikt. De toepassing van de BOR SW is daarbij beperkt tot ter beschikking gestelde onroerende zaken en niet voor andere ter beschikking gestelde vermogensbestanddelen. De BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:

	Ongewijzigd moeten blijven	Beperkt moeten worden (de BOR SW zou evenmin van toepassing moeten zijn op ter beschikking gestelde onroerende zaken)	Uitgebreid moeten worden (de BOR SW zou ook van toepassing moeten zijn op andere ter beschikking gestelde vermogensbestanddelen zoals vorderingen, vergunningen, intellectuele eigendom, wagenpark etc.)	Ik heb hierover geen mening	Totaal					
Q4: Ongewijzigd moet blijven	39,66%	23	1,72%	1	50,00%	29	8,62%	5	32,58%	58
Q4: Beperkt moet worden	24,73%	23	26,88%	25	43,01%	40	5,38%	5	52,25%	93
Q4: Uitgebreid moet worden	37,50%	6	6,25%	1	56,25%	9	0,00%	0	8,99%	16
Q4: Ik heb hierover geen mening	18,18%	2	9,09%	1	65,64%	7	9,09%	1	6,18%	11
Totaal	30,34%	54	15,73%	28	47,75%	85	6,18%	11	100,00%	178
										Beantwoord 178
										Overgeslagen 71

V37 De BOR SW is op dit moment niet van toepassing op verrekeningsvorderingen die voortkomen uit een (al dan niet uitgevoerd) periodiek verrekenbeding, maar is (onder voorwaarden) wel van toepassing op verrekeningsvorderingen die voortkomen uit een finaal verrekenbeding (op grond van artikel 3.7 van het Besluit van 17 januari 2013, nr. BLKB2012/1221M). Voor de goede orde lichten we beknopt toe wat bedoelde verrekenstelsels inhouden: Periodiek verrekenbeding: de huwelijkse voorwaarden bevatten de afspraak dat de echtgenoten jaarlijks onverteerde (privé-)inkomsten met elkaar verrekenen. Ingeval van niet-naleving van de periodieke verrekenplicht (wat doorgaans het geval is) wordt het (privé-)vermogen dat bij beide echtgenoten aan het einde van het huwelijk aanwezig is vermoed te zijn gevormd door hetgeen verrekend had moeten worden, op grond van art. 1:141 lid 3 BW. Grofweg heeft dit tot gevolg dat de echtgenoten bij het einde van het huwelijk moeten verrekenen alsof er tussen hen een gemeenschap van goederen heeft bestaan tenzij dit anders is geregeld in de huwelijkse voorwaarden. Finaal verrekenbeding: de huwelijkse voorwaarden bevatten de afspraak dat de echtgenoten aan het einde van het huwelijk (door de dood en/of door echtscheiding) hun beider (privé-)vermogens met elkaar verrekenen alsof er tussen hen een gemeenschap van goederen heeft bestaan. De BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:

	Ongewijzigd moeten blijven	Beperkt moeten worden (de BOR SW zou ook niet van toepassing moeten zijn op verrekeningsvorderingen die voortkomen uit een finaal verrekenbeding)	Uitgebreid moeten worden (de BOR SW zou ook van toepassing moeten zijn op verrekeningsvorderingen die voortkomen uit een periodiek verrekenbeding)	Ik heb hierover geen mening	Totaal					
Q4: Ongewijzigd moet blijven	27,59%	16	3,45%	2	53,45%	31	15,52%	9	32,95%	58
Q4: Beperkt moet worden	28,26%	26	20,65%	19	36,96%	34	14,13%	13	52,27%	92
Q4: Uitgebreid moet worden	0,00%	0	0,00%	0	86,67%	13	13,33%	2	8,52%	15
Q4: Ik heb hierover geen mening	9,09%	1	18,18%	2	54,55%	6	18,18%	2	6,25%	11
Totaal	24,43%	43	13,07%	23	47,73%	84	14,77%	26	100,00%	176
										Beantwoord 176
										Overgeslagen 73

V38 De BOR SW is op dit moment van toepassing op ondernemingsvermogen dat krachtens schenking wordt verkregen en waarvoor wordt voldaan aan de bezitstermijn van vijf jaar. De bezitstermijn binnen de BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:

	Ongewijzigd moeten blijven	Verlengd moeten worden	Ingekort moeten worden of moeten vervallen	Ik heb hierover geen mening	Totaal					
Q4: Ongewijzigd moet blijven	68,97%	40	0,00%	0	27,59%	16	3,45%	2	32,95%	58
Q4: Beperkt moet worden	64,13%	59	11,96%	11	20,65%	19	3,26%	3	52,27%	92
Q4: Uitgebreid moet worden	60,00%	9	6,67%	1	33,33%	5	0,00%	0	8,52%	15
Q4: Ik heb hierover geen mening	63,64%	7	0,00%	0	27,27%	3	9,09%	1	6,25%	11
Totaal	65,34%	115	6,82%	12	24,43%	43	3,41%	6	100,00%	176
										Beantwoord 176
										Overgeslagen 73

V39 Naar mijn mening zou de bezitstermijn in de BOR SW moeten worden gesteld op:

	10 jaar	15 jaar	20 jaar	Anders	Totaal	
Q4: Ongewijzigd moet blijven	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Q4: Beperkt moet worden	45,45%	5	18,18%	2	36,36%	4
Q4: Uitgebreid moet worden	100,00%	1	0,00%	0	0,00%	0
Q4: Ik heb hierover geen mening	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Totaal	50,00%	6	16,67%	2	0,00%	4
						Beantwoord 12
						Overgeslagen 237

De bedrijfsopvolgingsregeling gewikt en gewogen

V40 Naar mijn mening zou de bezitstermijn in de BOR SW moeten worden gesteld op:										
	Nihil, d.w.z. er zou geen bezitstermijn moeten gelden	1 jaar		2 jaar		Anders		Totaal		
		Q4: Ongewijzigd moet blijven	37,50%	6	18,75%	3	18,75%	3	25,00%	4
Q4: Beperkt moet worden	36,84%	7	21,05%	4	10,53%	2	31,58%	6	44,19%	
Q4: Uitgebreid moet worden	0,00%	0	100,00%	5	0,00%	0	0,00%	0	11,63%	
Q4: Ik heb hierover geen mening	0,00%	0	33,33%	1	66,67%	2	0,00%	0	6,98%	
Totaal	30,23%	13	30,23%	13	16,28%	7	23,26%	10	100,00%	
									Beantwoord	43
									Overgeslagen	206

V41 De BOR IW (renteloos uitstel gedurende 10 jaar) is wat betreft de inkomstenbelasting op dit moment van toepassing indien de onderneming wordt verkocht aan de opvolger, indien en voor zover de koopsom schuldig wordt gebleven. De periode van renteloos uitstel binnen de BOR IW zou naar mijn mening op dit punt:							
	Ongewijzigd moeten blijven	In het geheel niet van toepassing moeten zijn		Verlengd moeten worden	Ik heb hierover geen mening	Totaal	
		Q4: Ongewijzigd moet blijven	86,21%				50
Q4: Beperkt moet worden	71,74%	66	16,30%	15	4,35%	4	52,27%
Q4: Uitgebreid moet worden	100,00%	15	0,00%	0	0,00%	0	8,52%
Q4: Ik heb hierover geen mening	72,73%	8	0,00%	0	0,00%	0	6,25%
Totaal	78,98%	139	9,09%	16	3,41%	6	100,00%
						Beantwoord	176
						Overgeslagen	73

V42 Naar mijn mening zou de periode van renteloos uitstel moeten worden gesteld op:										
	15 jaar		20 jaar		25 jaar		Anders		Totaal	
	Q4: Ongewijzigd moet blijven	50,00%	1	50,00%	1	0,00%	0	0,00%	0	33,33%
Q4: Beperkt moet worden	50,00%	2	0,00%	0	25,00%	1	25,00%	1	66,67%	4
Q4: Uitgebreid moet worden	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Q4: Ik heb hierover geen mening	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Totaal	50,00%	3	16,67%	1	16,67%	1	16,67%	1	100,00%	6
									Beantwoord	6
									Overgeslagen	243

V43 De BOR IW (enkelvoudig rentendragend uitstel gedurende 10 jaar) is wat betreft de schenk- en erfbelasting op dit moment van toepassing op een schenking of vererving van een onderneming. De BOR IW (schenk- en erfbelasting) zou naar mijn mening op dit punt:										
	Ongewijzigd moeten blijven	Beperkt moeten worden (de periode van enkelvoudig rentendragend uitstel zou korter moeten zijn dan 10 jaar)		Uitgebreid moeten worden (het uitstel dient renteloos te zijn of de periode van uitstel dient verlengd te worden)		Niet van toepassing moeten zijn (dus afgeschaft moeten worden)		Ik heb hierover geen mening	Totaal	
		Q4: Ongewijzigd moet blijven	70,69%	41	3,45%	2	15,52%			9
Q4: Beperkt moet worden	54,35%	50	16,30%	15	20,65%	19	0,00%	0	8,70%	
Q4: Uitgebreid moet worden	73,33%	11	0,00%	0	26,67%	4	0,00%	0	8,52%	
Q4: Ik heb hierover geen mening	36,36%	4	0,00%	0	27,27%	3	0,00%	0	6,25%	
Totaal	60,23%	106	9,66%	17	19,89%	35	0,00%	0	10,23%	
									Beantwoord	176
									Overgeslagen	73

V44 Hoe lang zou de periode van enkelvoudig rentendragend uitstel naar uw mening moeten zijn?								
	0 jaar		3 jaar		5 jaar		Anders	
	Q4: Ongewijzigd moet blijven	50,00%	1	0,00%	0	0,00%	0	50,00%
Q4: Beperkt moet worden	40,00%	6	6,67%	1	26,67%	4	26,67%	4
Q4: Uitgebreid moet worden	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Q4: Ik heb hierover geen mening	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Totaal	41,18%	7	5,88%	1	23,53%	4	29,41%	5
							Beantwoord	17
							Overgeslagen	232

V45 Naar mijn mening zou de BOR IW (enkelvoudig rentendragend uitstel gedurende 10 jaar) voor wat betreft de schenk- en erfbelasting uitgebreid moeten worden op (een of meer van) de volgende manieren:								
	Het uitstel dient renteloos te zijn		De periode van uitstel dient verlengd te worden tot 15 jaar		De periode van uitstel dient verlengd te worden tot 25 jaar		Anders	
	Q4: Ongewijzigd moet blijven	75,00%	6	25,00%	2	0,00%	0	0,00%
Q4: Beperkt moet worden	84,21%	16	5,26%	1	10,53%	2	10,53%	2
Q4: Uitgebreid moet worden	100,00%	4	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Q4: Ik heb hierover geen mening	100,00%	3	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0
Totaal	85,29%	29	8,82%	3	5,88%	2	5,88%	2
							Beantwoord	34
							Overgeslagen	215

V46 De BOR OVB is op dit moment van toepassing indien de (vastgoed)onderneming wordt geschonken aan één of meer leden van een beperkte (familie)kring van personen. De BOR OVB zou naar mijn mening op dit punt:									
	Ongewijzigd moeten blijven	Beperkt moeten worden (de BOR OVB zou in het geheel niet van toepassing moeten zijn)		Uitgebreid moeten worden (de BOR OVB zou ook van toepassing moeten zijn op schenkingen aan anderen dan de leden van de beperkte (familie)kring van personen)		Ik heb hierover geen mening	Totaal		
		Q4: Ongewijzigd moet blijven	50,88%	29	1,75%			1	40,35%
Q4: Beperkt moet worden	28,26%	26	20,65%	19	44,57%	41	6,52%		
Q4: Uitgebreid moet worden	46,67%	7	6,67%	1	40,00%	6	6,67%		
Q4: Ik heb hierover geen mening	9,09%	1	0,00%	0	54,55%	6	36,36%		
Totaal	36,00%	63	12,00%	21	43,43%	76	8,57%		
							Beantwoord	175	
							Overgeslagen	74	

3. De resultaten van de verkenning onder de ondernemers

V1 In welke leeftijdscategorie valt u?		
Antwoord	Percentage	Aantal
Jonger dan 21 jaar	0,00%	0
21 - 30 jaar	2,86%	3
31 - 40 jaar	6,67%	7
41 -50 jaar	7,62%	8
51 - 60 jaar	21,90%	23
61 - 70 jaar	36,19%	38
71 - 80 jaar	20,00%	21
81 jaar en ouder	4,76%	5
Totaal beantwoord		105
Totaal overgeslagen		2

V2 In welke branche bent u actief?		
Antwoord	Percentage	Aantal
Landbouw, bosbouw en visserij	18,37%	18
Industrie	6,12%	6
Productie en distributie van en handel in elektriciteit, aardgas, stoom en gekoelde lucht	1,02%	1
Afvalbeheer	1,02%	1
Bouwnijverheid	6,12%	6
Groot- en detailhandel	18,37%	18
Vervoer en opslag	4,08%	4
Horeca	0,00%	0
Informatie en communicatie	5,10%	5
Verhuur van en handel in onroerend goed	8,16%	8
Zakelijke dienstverlening	28,57%	28
Cultuur, sport en recreatie	3,06%	3
Totaal beantwoord		98
Totaal overgeslagen		9

V3 Wat is de omzet van uw onderneming/ondernemingen in 2021 geweest?		
Antwoord	Percentage	Aantal
Tot 1 miljoen euro	50,98%	52
Tot 10 miljoen euro	20,59%	21
Tot 50 miljoen euro	6,86%	7
Tot 100 miljoen euro	2,94%	3
Meer dan 100 miljoen euro	4,90%	5
Ik wil dat hier buiten beschouwing laten	13,73%	14
Totaal beantwoord		102
Totaal overgeslagen		5

V4 Wat zijn uw toekomstplannen (binnen vijf jaar) voor de eigendom van uw onderneming?		
Antwoord	Percentage	Aantal
Geen plannen	29,70%	30
Verkopen buiten de familie	12,87%	13
Overdragen binnen de familie	50,50%	51
Bedrijfsbeëindiging	11,88%	12
Eigendom delen met nieuwe zakenpartners	5,94%	6
Totaal beantwoord		101
Totaal overgeslagen		6

V5 Werken er familieleden in uw onderneming?		
Antwoord	Percentage	Aantal
Nee	34,31%	35
Mijn echtgenote/echtgenoot, partner	30,39%	31
Één of meer kinderen	41,18%	42
Broers/zussen	7,84%	8
Ouders	3,92%	4
Neven/nichten	4,90%	5
Totaal beantwoord		102
Totaal overgeslagen		5

V6 Was u voor deelname aan deze enquête ermee bekend dat er belastingvoordelen zijn (vrijstelling of uitstel van betalen van belasting) als een onderneming wordt overgedragen aan de volgende generatie/een bedrijfsopvolger die de onderneming voortzetten?		
Antwoord	Percentage	Aantal
Ja, voor overdracht door overlijden (erven)	24,24%	24
Ja, voor overdracht tijdens leven (schenken/verkoop)	47,47%	47
Nee	28,28%	28
Totaal beantwoord		99
Totaal overgeslagen		8

V7 Hoe bent u daarvan op de hoogte gekomen?		
Antwoord	Percentage	Aantal
Via de media	19,40%	13
Via mijn notaris	19,40%	13
Via mijn accountant/belastingadviseur/boekhouder	64,18%	43
Via mijn businessclub/Rotary etc.	1,49%	1
Via familie	4,48%	3
Via kennis(sen)	0,00%	0
Anders	11,94%	8
Totaal beantwoord		67

Totaal overgeslagen	40
----------------------------	-----------

V8 Bent u van mening dat de belastingvoordelen bij schenken of erven van een onderneming noodzakelijk zijn voor de continuïteit van de Nederlandse familiebedrijven?

Antwoord	Percentage	Aantal
Ja	81,11%	73
Nee	5,56%	5
Kan ik niet beoordelen	10,00%	9
Geen mening	3,33%	3
Totaal beantwoord		90
Totaal overgeslagen		17

V9 Bent u van mening dat de belastingvoordelen bij schenken of erven van een onderneming noodzakelijk zijn voor de continuïteit van uw eigen onderneming?

Antwoord	Percentage	Aantal
Ja	69,66%	62
Nee	12,36%	11
Kan ik niet beoordelen	10,11%	9
Geen mening	7,87%	7
Totaal beantwoord		89
Totaal overgeslagen		18

V10 Is het voor uw eigen situatie duidelijk welke belastingvoordelen en welke soorten belastingen er bij het schenken of erven van uw onderneming zijn?

Antwoord	Percentage	Aantal
Ja op dit moment wel	41,11%	37
Nee op dit moment niet	45,56%	41
Niet van toepassing	13,33%	12
Totaal beantwoord		90
Totaal overgeslagen		17

V11 Welke invloed hebben de belastingvoordelen op het schenken of erven van uw onderneming?

Antwoord	Percentage	Aantal
Zonder die belastingvoordelen zou ik er nooit eerder over hebben nagedacht	12,36%	11
Zonder die belastingvoordelen zou ik overwegen om mijn onderneming te verkopen	0,00%	0
Zonder die belastingvoordelen zou ik overwegen om te emigreren en mijn onderneming te verplaatsen naar een land dat deze belastingvoordelen wel heeft	0,00%	0
	31,46%	28

De bedrijfsopvolgingsregeling gewikt en gewogen

Ik laat mijn keuze daarin door de belastingvoordelen beïnvloeden		
Het heeft geen invloed op mijn keuze daarin	12,36%	11
Het heeft invloed op de planning: in plaats van erven kiezen voor schenken/verkoopen van mijn overneming omdat afschaffing dreigt	23,60%	21
Niet op mijn situatie van toepassing	20,22%	18
	Totaal beantwoord	89
	Totaal overgeslagen	18

V12 Als iemand een onderneming erft of geschonken krijgt, dan hoeft er over minimaal 83% van de waarde van de onderneming geen erf-en schenkbelasting te worden betaald en is dus vrijgesteld.

Antwoord	Percentage	Aantal
De vrijstelling vind ik prima	50,56%	45
De vrijstelling vind ik te hoog	10,11%	9
De vrijstelling vind ik te laag	26,97%	24
Geen mening	12,36%	11
	Totaal beantwoord	89
	Totaal overgeslagen	18

V13 Naar mijn mening dient het vrijstellingspercentage te worden gesteld op:

Antwoord	Percentage	Aantal
Maximaal 75%	12,50%	1
Maximaal 50%	37,50%	3
Maximaal 25%	37,50%	3
Anders	12,50%	1
	Totaal beantwoord	8
	Totaal overgeslagen	99

V14 Naar mijn mening dient het vrijstellingspercentage te worden gesteld op:

Antwoord	Percentage	Aantal
Minimaal 85%	0,00%	0
Minimaal 90%	25,00%	6
100%	75,00%	18
Anders	0,00%	0
	Totaal beantwoord	24
	Totaal overgeslagen	83

V15 Er zijn verschillende manieren om ondernemingen tegemoet te komen bij het erven, schenken of verkopen daarvan. Naast de belastingvoordelen (minder of geen belasting betalen) kan dat ook bijvoorbeeld zijn het betalen van belasting maar dan in meerdere jaarlijkse termijnen of op termijn. Wat zou volgens u de voorkeur hebben?

Antwoord	Percentage	Aantal
Wel gewoon belasting betalen	3,49%	3
Wel gewoon belasting betalen, maar over meerdere jaren in termijnen of op termijn	19,77%	17
Minder of geen belasting betalen	68,60%	59
Geen mening	8,14%	7
Totaal beantwoord		86
Totaal overgeslagen		21

V16 Stel dat een onderneming wordt geërfd of geschonken is en de onderneming zelf is (al dan niet door extern te financieren) in staat om over de waarde van de onderneming bij de overdracht belasting te betalen. Vindt u dat er in die situatie belastingvoordelen (minder of geen belasting betalen) moeten zijn?

Antwoord	Percentage	Aantal
Ja	59,30%	51
Nee	25,58%	22
Geen mening	15,12%	13
Totaal beantwoord		86
Totaal overgeslagen		21

V17 Stel dat iemand een onderneming erft of geschonken krijgt en de verkrijger zelf voldoende privé vermogen heeft om over de waarde van de onderneming bij de overdracht belasting te betalen. Vindt u dat er in die situatie belastingvoordelen (minder of geen belasting betalen) moeten zijn?

Antwoord	Percentage	Aantal
Ja	63,53%	54
Nee	23,53%	20
Geen mening	12,94%	11
Totaal beantwoord		85
Totaal overgeslagen		22

V18 Bij schenking van een onderneming geldt op dit moment als voorwaarde voor toekenning van de belastingvoordelen in de inkomstenbelasting dat de bedrijfsopvolger voor een periode van 36 maanden in dienstbetrekking is geweest van de onderneming. Moet iemand werkzaam zijn binnen de onderneming om voor de belastingvoordelen in aanmerking te komen als er aan deze persoon een onderneming wordt geschonken?

Antwoord	Percentage	Aantal
Ja, met een arbeidscontract	35,63%	31
Ja, voor een minimum salaris	6,90%	6
Nee	37,93%	33
Nee, omdat geen mening	0,00%	0
Geen mening	9,20%	8
Ja, anders	10,34%	9
Totaal beantwoord		87
Totaal overgeslagen		20

V19 De periode waarbinnen de bedrijfsopvolger in dienstbetrekking moet zijn geweest van de onderneming is op dit moment 36 maanden. Deze periode zou:

Antwoord	Percentage	Aantal
36 maanden moeten blijven	66,67%	30
Moeten worden verkort	15,56%	7
Moeten worden verlengd	13,33%	6
Anders	4,44%	2
Totaal beantwoord		45
Totaal overgeslagen		62

V20 Voor de schenk- en erfbelasting geldt op dit moment als voorwaarde voor toekenning van de belastingvoordelen dat de onderneming gedurende een periode van vijf jaar wordt voortgezet. Voor de belastingvoordelen in de inkomstenbelasting geldt deze voortzettingstermijn niet. Moet er alsnog belasting worden betaald als na het erven/schenken van de onderneming bepaalde situaties zich (binnen een bepaalde termijn) voordoen?

Antwoord	Percentage	Aantal
Nee	30,95%	26
Ja, als de onderneming wordt verkocht	53,57%	45
Ja, als de bedrijfsopvolger failliet gaat	2,38%	2
Geen mening	10,71%	9
Ja, anders	2,38%	2
Totaal beantwoord		84
Totaal overgeslagen		23

De bedrijfsopvolgingsregeling gewikt en gewogen

V21 Binnen welke termijn?		
Antwoord	Percentage	Aantal
Binnen 3 jaar	28,26%	13
Binnen 5 jaar	45,65%	21
Binnen 10 jaar	21,74%	10
Anders	4,35%	2
Totaal beantwoord		46
Totaal overgeslagen		61

V22 Moet er ook belastingvoordeel bij erven/schenken van de onderneming zijn voor bezittingen (geld, beleggingen e.d.) van de onderneming die niet nodig zijn om de onderneming te laten draaien?		
Antwoord	Percentage	Aantal
Ja	41,46%	34
Nee	40,24%	33
Geen mening	14,63%	12
Ja, anders	3,66%	3
Totaal beantwoord		82
Totaal overgeslagen		25

De bedrijfsopvolgingsregeling gewikt en gewogen

4. De vragenlijst van de peiling onder de professionals

Welkom

Dit onderzoek naar de bedrijfsopvolgingsregeling is een gezamenlijk project van het Centrum voor Notarieel Recht Radboud Universiteit, de sectie belastingrecht van de faculteit der Rechtsgeleerdheid Radboud Universiteit, Deloitte en Netwerk Notarissen. In dit onderzoek wordt aan de hand van een aantal vragen gepeild hoe ondernemers en juridische dienstverleners (fiscalisten en notarissen) kijken naar het huidige bedrijfsopvolgingsregeling.

Het invullen van de enquête duurt vijf minuten en is anoniem.

Hartelijk dank voor uw deelname aan dit onderzoek. De resultaten van het onderzoek worden gerapporteerd en gepubliceerd.

V1 Wilt u hier uw beroep aangeven:

Fiscaal jurist
Fiscaal adviseur
Financieel adviseur
Adviseur in het bankwezen
(kandidaat-)Notaris
Advocaat
Juridisch Adviseur
Anders, namelijk:

V2 In welke regio bent u (voornamelijk) werkzaam:

Noord
Oost
Zuid
Randstad
Landelijk
Internationaal

V3 in welke sector zijn uw cliënten (voornamelijk) werkzaam:

Agrarische sector
Bouwsector
Handel
Industrie
Vervoer
(Zakelijke) dienstverlening
Geen specifieke sector

V4 Ik vind dat de BOR (BOR IB, BOR SW, BOR IW en BOR OVB):

Ongewijzigd moet blijven
Beperkt moet worden
Uitgebreid moet worden
Ik heb hierover geen mening

V5 Ik vind dat de BOR (BOR IB, BOR SW, BOR IW en BOR OVB) ook altijd van toepassing moet zijn op vastgoedondernemingen:

Ja, de BOR moet altijd van toepassing zijn op vastgoedondernemingen
Nee, de BOR moet nooit van toepassing zijn op vastgoedondernemingen
Dat zou van voor de praktijk eenvoudig hanteerbare maatstaven af moeten hangen
Ik heb hierover geen mening

De bedrijfsopvolgingsregeling gewikt en gewogen

V6 Ik vind dat als er voldoende liquide middelen aanwezig zijn in de nalatenschap om de fiscale claims te betalen de BOR (BOR IB, BOR SW en BOR IW) niet van toepassing zou moeten zijn:

Ja, in dat geval moet de BOR niet van toepassing zijn

Nee, in dat geval moet de BOR wel van toepassing zijn

Dat zou van voor de praktijk eenvoudig hanteerbare maatstaven af moeten hangen

Ik heb hierover geen mening

V7 In de BOR IB geldt op dit moment geen voortzettingstermijn, dit in tegenstelling tot de BOR SW, waarvoor een voortzettingstermijn geldt van vijf jaar. De BOR IB of de BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:

Ongewijzigd moeten blijven

Beperkt moeten worden (binnen de BOR IB zou ook een voortzettingstermijn moeten worden opgenomen)

Uitgebreid moeten worden (binnen de BOR SW zou ook geen voortzettingstermijn moeten gelden)

Ik heb hierover geen mening

V8 Naar mijn mening zou in de BOR IB een voortzettingstermijn moeten worden opgenomen van:

3 jaar

5 jaar (overeenkomend met die van de BOR SW)

10 jaar

Anders

V9 De BOR IB en de BOR SW kunnen als extra faciliteit van toepassing zijn op beleggingsvermogen ter waarde van 5% van het ondernemingsvermogen van een B.V. waarin een actieve onderneming wordt gedreven. De BOR IB en de BOR SW zouden naar mijn mening op dit punt:

Ongewijzigd moeten blijven

Beperkt moeten worden (de BOR IB en de BOR SW zouden niet op dit beleggingsvermogen van toepassing moeten zijn)

Uitgebreid moeten worden (het percentage beleggingsvermogen dat in aanmerking komt voor de BOR IB en de BOR SW zou in vergelijking met het huidige percentage van het ondernemingsvermogen verhoogd moeten worden)

Ik heb hierover geen mening

V10 Naar mijn mening zou het percentage van de waarde van het ondernemingsvermogen dat bepaalt hoeveel beleggingsvermogen onder de BOR IB en de BOR SW valt, moeten worden gesteld op:

Minimaal 10%

Minimaal 15%

Minimaal 25%

Anders

V11 De BOR IB is op dit moment van toepassing indien een tot een nalatenschap behorend aanmerkelijk belang binnen twee jaren na het overlijden van de erflater wordt verdeeld. Over een eventuele waardeontwikkeling in de periode tussen overlijden en verdeling vindt geen afrekening in box 2 plaats. De BOR IB zou naar mijn mening op dit punt:

Ongewijzigd moeten blijven

Beperkt moeten worden (over een eventuele waardeontwikkeling in de periode tussen overlijden en verdeling zou wél afrekening in box 2 plaats moeten vinden)

Uitgebreid moeten worden (ook indien het aanmerkelijk belang na een periode van twee jaren na het overlijden wordt verdeeld zou de BOR IB van toepassing moeten zijn)

Ik heb hierover geen mening

V12 Naar mijn mening zou de periode waarbinnen het aanmerkelijk belang verdeeld kan worden onder toepassing van de BOR IB moeten worden gesteld op:

Nihil, d.w.z. er zou geen minimumperiode moeten zijn

3 jaar
5 jaar
Anders

V13 De BOR IB is op dit moment van toepassing op ondernemingsvermogen dat op grond van het *huwelijksvermogensrecht niet toebehoort aan de erflater maar aan diens partner, indien dit gedeelte van het ondernemingsvermogen in het kader van de verdeling van de huwelijksgemeenschap waartoe dit ondernemingsvermogen behoort, wordt toebedeeld aan de bedrijfsopvolger (turboverdeling). De BOR IB is op dit moment niet van toepassing op ondernemingsvermogen dat op grond van het huwelijksvermogensrecht toebehoort aan de erflater, indien dit gedeelte van het ondernemingsvermogen in het kader van de verdeling van de huwelijksgemeenschap waartoe dit ondernemingsvermogen behoort, wordt toebedeeld aan de langstlevende echtgenoot die geen bedrijfsopvolger is (contraverdeling). De BOR IB zou naar mijn mening op dit punt:*

Ongewijzigd moeten blijven

Beperkt moeten worden (de BOR IB zou op het vermogen van de langstlevende echtgenoot dat aan de bedrijfsopvolger wordt toebedeeld niet van toepassing moeten zijn)

Uitgebreid moeten worden (de BOR IB zou op het vermogen van de erflater dat aan de langstlevende echtgenoot wordt toegedeeld/contraverdeling van toepassing moeten zijn)

Ik heb hierover geen mening

V14 De BOR IB en de BOR SW zijn op dit moment van toepassing in de volgende situatie: *Indien de ouder alle aandelen houdt in zijn persoonlijke houdstermaatschappij en deze houdstermaatschappij op haar beurt 5% van de aandelen houdt in de vennootschap van het kind alsmede de eigendom houdt van het fabrieksterrein waarin de vennootschap van het kind haar onderneming uitoefent, kunnen bij overlijden van de ouder de BOR IB en de BOR SW worden toegepast op 100% van de waarde van het fabrieksterrein. Deze BOR IB en de BOR SW blijken echter niet toepasbaar te zijn op het door de houdstermaatschappij van de ouder aan de vennootschap van het kind ten behoeve van de onderneming verhuurde wagenpark. De BOR IB en de BOR SW zouden naar mijn mening op dit punt:*

Ongewijzigd moeten blijven

Beperkt moeten worden (de BOR IB en de BOR SW zouden slechts op 5% van de waarde van het fabrieksterrein van toepassing moeten zijn)

Uitgebreid moeten worden (de BOR IB en de BOR SW zouden ook voor 100% op de waarde van het verhuurde wagenpark van toepassing moeten zijn)

Ik heb hierover geen mening

V15 De BOR IB is op dit moment *alleen van toepassing bij een schenking als ten tijde van de schenking de bedrijfsopvolger gedurende een periode van 36 maanden in dienstbetrekking is geweest van de vennootschap. De BOR IB zou naar mijn mening op dit punt:*

Ongewijzigd moeten blijven

Beperkt moeten worden (bijvoorbeeld door een verlenging van de termijn van 36 maanden)

Uitgebreid moeten worden (bijvoorbeeld door schrapping van de termijn van 36 maanden)

Ik heb hierover geen mening

V16 De BOR IB zou naar mijn mening op dit punt *beperkt moeten worden:*

Door verlenging van de termijn van 36 maanden

Door een voortzetting van de dienstbetrekking na de schenking als voorwaarde in te voeren

Door een materiële eis in te voeren voor het functieniveau van de bedrijfsopvolger

Anders (bijvoorbeeld minimumsalaris of minimum aantal uren)

V17 De BOR IB zou naar mijn mening op dit punt *uitgebreid moeten worden:*

Door de verkorting van de termijn van 36 maanden

Door schrapping van de termijn van 36 maanden

De bedrijfsopvolger zou niet vóór de schenking in dienst hoeven te zijn, maar juist ná de schenking gedurende een periode van 36 maanden in dienstbetrekking moeten blijven van de vennootschap

De bedrijfsopvolgingsregeling gewikt en gewogen

Anders

V18 De hoofdregel is dat de BOR IB en de BOR SW op dit moment niet gelden bij indirecte belangen die kleiner zijn dan 5%, tenzij sprake is van een indirect belang van ten minste 0,5% dat voortkomt uit een krachtens erfrecht, huwelijksvermogensrecht of schenking verwaterd indirect aanmerkelijk belang. De BOR IB en de BOR SW zouden naar mijn mening op dit punt:

Ongewijzigd moet blijven

Beperkt moeten worden (de ondergrens voor de toepassing van de BOR IB en de BOR SW op indirecte belangen zou als hoofdregel hoger moeten zijn dan 5%)

Uitgebreid moeten worden (de BOR IB en de BOR SW zouden als hoofdregel van toepassing moeten zijn op indirecte belangen kleiner dan 5%)

Ik heb hierover geen mening

V19 Naar mijn mening zouden de BOR IB en de BOR SW van toepassing moeten zijn op een indirect belang van minimaal:

Minimaal 10%

Minimaal 15%

Minimaal 25%

Anders

V20 Naar mijn mening zouden de BOR IB en de BOR SW van toepassing moeten zijn op een indirect belang van minimaal:

Er zou geen minimumpercentage moeten worden gehanteerd

Minimaal 1%

Minimaal 3%

Anders

V21 De BOR IB is op dit moment niet van toepassing bij een transactie 'onderlangs' (overdracht van aandelen in een werkmaatschappij om niet door een holding van de schenker aan een holding van de beoogde bedrijfsopvolger). De BOR SW is op dit moment wel van toepassing bij een transactie 'onderlangs'. De BOR IB of de BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:

Ongewijzigd moeten blijven

Beperkt moeten worden (de BOR SW zou ook bij een transactie 'onderlangs' niet van toepassing moeten zijn)

Uitgebreid moeten worden (de BOR IB zou ook bij een transactie 'onderlangs' van toepassing moeten zijn)

Ik heb hierover geen mening

V22 De BOR IB en de BOR SW zijn op dit moment niet van toepassing indien (met het oog op de bedrijfsopvolging) aandelen in een B.V. zijn omgezet in preferente aandelen terwijl de B.V. nieuwe aandelen heeft uitgereikt aan de kinderen en deze preferente aandelen bij het overlijden van de eerststervende echtgenoot worden verkregen door de langstlevende echtgenoot, die voorafgaand aan het overlijden geen gewone aandelen hield. De BOR IB of de BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:

Ongewijzigd moeten blijven

Uitgebreid moeten worden (de BOR IB zou in deze situatie van toepassing moeten zijn)

Uitgebreid moeten worden (de BOR SW zou in deze situatie van toepassing moeten zijn)

Ik heb hierover geen mening

V23 De BOR SW kan op dit moment binnen één familie per generatie meerdere keren van toepassing zijn ten aanzien van hetzelfde ondernemingsvermogen dat wordt geschonken of dat vererft.

Voorbeeld

De ouder schenkt aandelen in een BV aan het kind, onder toepassing van de BOR SW waardoor het kind een beroep kan doen op de voorwaardelijke vrijstelling voor de schenkbelasting. Na het verstrijken van de voortzettingstermijn van vijf jaar koopt de ouder de aandelen terug tegen een zakelijke koopsom.

Vervolgens schenkt de ouder de aandelen voor een tweede keer aan het kind.

De bedrijfsopvolgingsregeling gewikt en gewogen

De BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:

Ongewijzigd moet blijven

Beperkt moeten worden (de BOR SW zou per generatie slechts één keer van toepassing moeten zijn ten aanzien van hetzelfde ondernemingsvermogen dat wordt geschonken of vererft)

Uitgebreid moeten worden (de BOR SW zou ook van toepassing moeten zijn op de koopsom die de oorspronkelijke opvolger heeft ontvangen)

Ik heb hierover geen mening

V24 De BOR SW is op dit moment vormgegeven als een voorwaardelijke vrijstelling schenk- of erfbelasting, die wordt berekend op basis van een percentage van minimaal 83% van de waarde van het bedrijf dat vererft of wordt geschonken. De BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:

Ongewijzigd moeten blijven

Beperkt moeten worden (het percentage van 83% dient verlaagd te worden)

Uitgebreid moeten worden (het percentage van 83% dient verhoogd te worden)

Ik heb hierover geen mening

V25 Naar mijn mening dient het vrijstellingspercentage van de BOR SW te worden gesteld op:

Maximaal 75%

Maximaal 50%

Maximaal 25%

Anders

V26 Naar mijn mening dient het vrijstellingspercentage van de BOR SW te worden gesteld op:

Minimaal 85%

Minimaal 90%

100%

Anders

V27 In de BOR SW geldt op dit moment een voortzettingstermijn van vijf jaar, dit in tegenstelling tot de BOR IB, waarvoor geen voortzettingstermijn geldt. De voortzettingstermijn binnen de BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:

Ongewijzigd moeten blijven

Verlengd moeten worden

Ingekort moeten worden of moeten vervallen

Ik heb hierover geen mening

V28 Naar mijn mening zou de voortzettingstermijn in de BOR SW moeten worden gesteld op:

10 jaar

15 jaar

20 jaar

Anders

V29 Naar mijn mening zou de voortzettingstermijn in de BOR SW moeten worden gesteld op:

Er zou geen voortzettingstermijn moeten zijn

2 jaar

3 jaar

Anders

V30 In de BOR SW geldt op dit moment dat er geen rekening hoeft te worden gehouden met een eventuele tegenprestatie van de verkrijger (op grond van artikel 35b lid 4 SW 1956), in tegenstelling tot de BOR IB. Voorbeeld: Indien een onderneming met een waarde van € 11.000.000 wordt overgedragen voor € 1.000.000, bedraagt de (belastbare) gift € 10.000.000. De BOR SW wordt berekend over de waarde van de onderneming (€ 11.000.000) en niet over de omvang van de gift (€ 10.000.000). Geabstraheerd van de 100%-vrijstelling, bedraagt de vrijstelling in dit voorbeeld (83% x € 11.000.000, oftewel) € 9.130.000 en is

De bedrijfsopvolgingsregeling gewikt en gewogen

de verkrijger schenkbelasting verschuldigd over een bedrag van (€ 10.000.000 minus € 9.130.000, oftewel) € 870.000. Indien de gift als uitgangspunt zou worden genomen, zou de vrijstelling (83% x € 10.000.000, oftewel) € 8.300.000 hebben bedragen en zou de verkrijger schenkbelasting verschuldigd zijn geweest over een bedrag van (€ 10.000.000 minus € 8.300.000, oftewel) € 1.700.000. De BOR SW of de BOR IB zou naar mijn mening op dit punt:

Ongewijzigd moeten blijven

Beperkt moeten worden (bij de berekening van de hoogte van de vrijstelling zou wél rekening gehouden moeten worden met een tegenprestatie van de verkrijger)

Uitgebreid moeten worden (ook voor de toepassing van de BOR IB zou geen rekening gehouden moeten worden met een tegenprestatie van de verkrijger)

Ik heb hierover geen mening

V31 De BOR SW is op dit moment van toepassing op ondernemingsvermogen dat wordt verkregen krachtens erfrecht en waarvoor wordt voldaan aan de bezitstermijn van één jaar. Deze bezitstermijn van één jaar binnen de BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:

Ongewijzigd moeten blijven

Verlengd moeten worden

Ingekort moeten worden of moeten vervallen

Ik heb hierover geen mening

V32 Naar mijn mening zou de bezitstermijn in de BOR SW bij overlijden moeten worden gesteld op:

5 jaar

10 jaar

15 jaar

Anders

V33 Naar mijn mening zou de bezitstermijn in de BOR SW bij overlijden moeten worden gesteld op:

Er zou geen bezitstermijn moeten gelden

3 maanden

6 maanden

Anders

V34 Indien op de nalatenschap de wettelijke verdeling van toepassing is zoals geregeld in art. 4:13 BW e.v., krijgt de langstlevende echtgenoot alle goederen van de nalatenschap, terwijl de kinderen een niet-opeisbare vordering op de langstlevende echtgenoot verkrijgen ter grootte van hun erfdeel, opeisbaar bij overlijden van de langstlevende echtgenoot. Indien een nalatenschap op dit moment volgens de wettelijke verdeling vererft, komt de langstlevende de gehele voorwaardelijke vrijstelling erfbelasting op grond van de BOR SW toe, terwijl de kinderen in het geheel geen gebruik kunnen maken van de BOR SW. De BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:

Ongewijzigd moeten blijven

Beperkt moeten worden (de langstlevende kan slechts het met diens erfdeel corresponderende deel van de voorwaardelijke vrijstelling erfbelasting toepassen)

Uitgebreid moeten worden (de kinderen zouden het met hun erfdeel corresponderende deel van de voorwaardelijke vrijstelling moeten kunnen toepassen)

Ik heb hierover geen mening

V35 De BOR SW kan op dit moment worden ingetrokken bij sommige wilsonafhankelijke gebeurtenissen (zoals faillissement of ziekte) die zich voordoen binnen de voortzettingstermijn van vijf jaar, terwijl andere wilsonafhankelijke gebeurtenissen (zoals overlijden van de erfgenaam of begiftigde) dit effect niet hebben. De BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:

Ongewijzigd moeten blijven

Beperkt moeten worden (de BOR SW zou ook moeten worden ingetrokken indien de erfgenaam of begiftigde overlijdt binnen de voortzettingstermijn)

De bedrijfsopvolgingsregeling gewikt en gewogen

Uitgebreid moeten worden (bij bepaalde wilsonafhankelijke gebeurtenissen (zoals faillissement of ziekte) binnen de voortzettingstermijn wordt de BOR SW niet ingetrokken evenals op dit moment het geval is bij overlijden van de erfgenaam of begiftigde binnen de voortzettingstermijn)

Ik heb hierover geen mening

V36 De BOR SW is op dit moment van toepassing op door de schenker/erflater ter beschikking gestelde onroerende zaken die binnen de onderneming van een vennootschap worden gebruikt. De toepassing van de BOR SW is daarbij beperkt tot ter beschikking gestelde onroerende zaken en niet voor andere ter beschikking gestelde vermogensbestanddelen. De BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:

Ongewijzigd moeten blijven

Beperkt moeten worden (de BOR SW zou evenmin van toepassing moeten zijn op ter beschikking gestelde onroerende zaken)

Uitgebreid moeten worden (de BOR SW zou ook van toepassing moeten zijn op andere ter beschikking gestelde vermogensbestanddelen zoals vorderingen, vergunningen, intellectuele eigendom, wagenpark etc.)

Ik heb hierover geen mening

V37 De BOR SW is op dit moment niet van toepassing op verrekeningsvorderingen die voortkomen uit een (al dan niet uitgevoerd) periodiek verrekenbeding, maar is (onder voorwaarden) wél van toepassing op verrekeningsvorderingen die voortkomen uit een finaal verrekenbeding (op grond van artikel 3.7 van het Besluit van 17 januari 2013, nr. BLKB2012/1221M). Voor de goede orde lichten we beknopt toe wat bedoelde verrekenstelsels inhouden: Periodiek verrekenbeding: de huwelijkse voorwaarden bevatten de afspraak dat de echtgenoten jaarlijks onverteerde (privé-)inkomsten met elkaar verrekenen. Ingeval van niet-naleving van de periodieke verrekenplicht (wat doorgaans het geval is) wordt het (privé-)vermogen dat bij beide echtgenoten aan het einde van het huwelijk aanwezig is vermoed te zijn gevormd door hetgeen verrekend had moeten worden, op grond van art. 1:141 lid 3 BW. Grofweg heeft dit tot gevolg dat de echtgenoten bij het einde van het huwelijk moeten verrekenen alsof er tussen hen een gemeenschap van goederen heeft bestaan tenzij dit anders is geregeld in de huwelijkse voorwaarden. Finaal verrekenbeding: de huwelijkse voorwaarden bevatten de afspraak dat de echtgenoten aan het einde van het huwelijk (door de dood en/of door echtscheiding) hun beider (privé-)vermogens met elkaar verrekenen alsof er tussen hen een gemeenschap van goederen heeft bestaan. De BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:

Ongewijzigd moeten blijven

Beperkt moeten worden (de BOR SW zou ook niet van toepassing moeten zijn op verrekeningsvorderingen die voortkomen uit een finaal verrekenbeding)

Uitgebreid moeten worden (de BOR SW zou ook van toepassing moeten zijn op verrekeningsvorderingen die voortkomen uit een periodiek verrekenbeding)

Ik heb hierover geen mening

V38 De BOR SW is op dit moment van toepassing op ondernemingsvermogen dat krachtens schenking wordt verkregen en waarvoor wordt voldaan aan de bezitstermijn van vijf jaar. De bezitstermijn binnen de BOR SW zou naar mijn mening op dit punt:

Ongewijzigd moeten blijven

Verlengd moeten worden

Ingekort moeten worden of moeten vervallen

Ik heb hierover geen mening

V39 Naar mijn mening zou de bezitstermijn in de BOR SW moeten worden gesteld op:

10 jaar

15 jaar

20 jaar

Anders

De bedrijfsopvolgingsregeling gewikt en gewogen

V40 Naar mijn mening zou de bezitstermijn in de BOR SW moeten worden gesteld op:

Nihil, d.w.z. er zou geen bezitstermijn moeten gelden

1 jaar

2 jaar

Anders

V41 De BOR IW (renteloos uitstel gedurende 10 jaar) is wat betreft de inkomstenbelasting op dit moment van toepassing indien de onderneming wordt verkocht aan de opvolger, indien en voor zover de koopsom schuldig wordt gebleven. De periode van renteloos uitstel binnen de BOR IW zou naar mijn mening op dit punt:

Ongewijzigd moeten blijven

In het geheel niet van toepassing moeten zijn

Verlengd moeten worden

Ik heb hierover geen mening

V42 Naar mijn mening zou de periode van renteloos uitstel moeten worden gesteld op:

15 jaar

20 jaar

25 jaar

Anders

V43 De BOR IW (enkelvoudig rentedragend uitstel gedurende 10 jaar) is wat betreft de schenk- en erfbelasting op dit moment van toepassing op een schenking of vererving van een onderneming. De BOR IW (schenk- en erfbelasting) zou naar mijn mening op dit punt:

Ongewijzigd moeten blijven

Beperkt moeten worden (de periode van enkelvoudig rentedragend uitstel zou korter moeten zijn dan 10 jaar)

Uitgebreid moeten worden (het uitstel dient renteloos te zijn of de periode van uitstel dient verlengd te worden)

Niet van toepassing moeten zijn (dus afgeschaft moeten worden)

Ik heb hierover geen mening

V44 Hoe lang zou de periode van enkelvoudig rentedragend uitstel naar uw mening moeten zijn?

0 jaar

3 jaar

5 jaar

Anders

V45 Naar mijn mening zou de BOR IW (enkelvoudig rentedragend uitstel gedurende 10 jaar) voor wat betreft de schenk- en erfbelasting uitgebreid moeten worden op (een of meer van) de volgende manieren:

Het uitstel dient renteloos te zijn

De periode van uitstel dient verlengd te worden tot 15 jaar

De periode van uitstel dient verlengd te worden tot 25 jaar

Anders

V46 De BOR OVB is op dit moment van toepassing indien de (vastgoed)onderneming wordt geschonken aan één of meer leden van een beperkte (familie)kring van personen. De BOR OVB zou naar mijn mening op dit punt:

Ongewijzigd moeten blijven

Beperkt moeten worden (de BOR OVB zou in het geheel niet van toepassing moeten zijn)

Uitgebreid moeten worden (de BOR OVB zou ook van toepassing moeten zijn op schenkingen aan anderen dan de leden van de beperkte (familie)kring van personen)

Ik heb hierover geen mening

5. De vragenlijst van de verkenning onder de ondernemers

Welkom

Dit onderzoek naar de bedrijfsopvolgingsregeling is een gezamenlijk project van het Centrum voor Notarieel Recht Radboud Universiteit, de sectie belastingrecht van de faculteit der Rechtsgeleerdheid Radboud Universiteit, Deloitte en Netwerk Notarissen. In dit onderzoek wordt aan de hand van een aantal vragen gepeild hoe ondernemers en juridische dienstverleners (fiscalisten en notarissen) kijken naar het huidige bedrijfsopvolgingsregeling.

Het invullen van de enquête duurt vijf minuten en is anoniem.

Hartelijk dank voor uw deelname aan dit onderzoek. De resultaten van het onderzoek worden gerapporteerd en gepubliceerd.

V1 In welke leeftijdscategorie valt u?

Jonger dan 21 jaar

21 - 30 jaar

31 - 40 jaar

41 -50 jaar

51 - 60 jaar

61 - 70 jaar

71 - 80 jaar

81 jaar en ouder

V2 In welke branche bent u actief?

Landbouw, bosbouw en visserij

Industrie

Productie en distributie van en handel in elektriciteit, aardgas, stoom en gekoelde lucht

Afvalbeheer

Bouwnijverheid

Groot- en detailhandel

Vervoer en opslag

Horeca

Informatie en communicatie

Verhuur van en handel in onroerend goed

Zakelijke dienstverlening

Cultuur, sport en recreatie

V3 Wat is de omzet van uw onderneming/ondernemingen in 2021 geweest?

Tot 1 miljoen euro

Tot 10 miljoen euro

Tot 50 miljoen euro

Tot 100 miljoen euro

Meer dan 100 miljoen euro

Ik wil dat hier buiten beschouwing laten

V4 Wat zijn uw toekomstplannen (binnen vijf jaar) voor de eigendom van uw onderneming?

Geen plannen

Verkopen buiten de familie

Overdragen binnen de familie

Bedrijfsbeëindiging

Eigendom delen met nieuwe zakenpartners

V5 Werken er familieleden in uw onderneming?

Nee

Mijn echtgenote/echtgenoot, partner

De bedrijfsopvolgingsregeling gewikt en gewogen

Één of meer kinderen
Broers/zussen
Ouders
Neven/nichten

V6 Was u voor deelname aan deze enquête ermee bekend dat er belastingvoordelen zijn (vrijstelling of uitstel van betalen van belasting) als een onderneming wordt overgedragen aan de volgende generatie/een bedrijfsopvolger die de onderneming voortzetten?

Ja, voor overdracht door overlijden (erven)
Ja, voor overdracht tijdens leven (schenken/verkoop)
Nee

V7 Hoe bent u daarvan op de hoogte gekomen?

Via de media
Via mijn notaris
Via mijn accountant/belastingadviseur/boekhouder
Via mijn businessclub/Rotary etc.
Via familie
Via kennis(sen)
Anders

V8 Bent u van mening dat de belastingvoordelen bij schenken of erven van een onderneming noodzakelijk zijn voor de continuïteit van de Nederlandse familiebedrijven?

Ja
Nee
Kan ik niet beoordelen
Geen mening

V9 Bent u van mening dat de belastingvoordelen bij schenken of erven van een onderneming noodzakelijk zijn voor de continuïteit van uw eigen onderneming?

Ja
Nee
Kan ik niet beoordelen
Geen mening

V10 Is het voor uw eigen situatie duidelijk welke belastingvoordelen en welke soorten belastingen er bij het schenken of erven van uw onderneming zijn?

Ja op dit moment wel
Nee op dit moment niet
Niet van toepassing

V11 Welke invloed hebben de belastingvoordelen op het schenken of erven van uw onderneming?

Zonder die belastingvoordelen zou ik er nooit eerder over hebben nagedacht
Zonder die belastingvoordelen zou ik overwegen om mijn onderneming te verkopen
Zonder die belastingvoordelen zou ik overwegen om te emigreren en mijn onderneming te verplaatsen naar een land dat deze belastingvoordelen wel heeft
Ik laat mijn keuze daarin door de belastingvoordelen beïnvloeden
Het heeft geen invloed op mijn keuze daarin
Het heeft invloed op de planning: in plaats van erven kiezen voor schenken/verkopen van mijn overneming omdat afschaffing dreigt
Niet op mijn situatie van toepassing

De bedrijfsopvolgingsregeling gewikt en gewogen

V12 Als iemand een onderneming erft of geschonken krijgt, dan hoeft er over minimaal 83% van de waarde van de onderneming geen erf- en schenkbelasting te worden betaald en is dus vrijgesteld.

De vrijstelling vind ik prima

De vrijstelling vind ik te hoog

De vrijstelling vind ik te laag

Geen mening

V13 Naar mijn mening dient het vrijstellingspercentage te worden gesteld op:

Maximaal 75%

Maximaal 50%

Maximaal 25%

Anders

V14 Naar mijn mening dient het vrijstellingspercentage te worden gesteld op:

Minimaal 85%

Minimaal 90%

100%

Anders

V15 Er zijn verschillende manieren om ondernemingen tegemoet te komen bij het erven, schenken of verkopen daarvan. Naast de belastingvoordelen (minder of geen belasting betalen) kan dat ook bijvoorbeeld zijn het betalen van belasting maar dan in meerdere jaarlijkse termijnen of op termijn. Wat zou volgens u de voorkeur hebben?

Wel gewoon belasting betalen

Wel gewoon belasting betalen, maar over meerdere jaren in termijnen of op termijn

Minder of geen belasting betalen

Geen mening

V16 Stel dat een onderneming wordt geërfd of geschonken is en de onderneming zelf is (al dan niet door extern te financieren) in staat om over de waarde van de onderneming bij de overdracht belasting te betalen. Vindt u dat er in die situatie belastingvoordelen (minder of geen belasting betalen) moeten zijn?

Ja

Nee

Geen mening

V17 Stel dat iemand een onderneming erft of geschonken krijgt en de verkrijger zelf voldoende privé vermogen heeft om over de waarde van de onderneming bij de overdracht belasting te betalen. Vindt u dat er in die situatie belastingvoordelen (minder of geen belasting betalen) moeten zijn?

Ja

Nee

Geen mening

V18 Bij schenking van een onderneming geldt op dit moment als voorwaarde voor toekenning van de belastingvoordelen in de inkomstenbelasting dat de bedrijfsopvolger voor een periode van 36 maanden in dienstbetrekking is geweest van de onderneming. Moet iemand werkzaam zijn binnen de onderneming om voor de belastingvoordelen in aanmerking te komen als er aan deze persoon een onderneming wordt geschonken?

Ja, met een arbeidscontract

Ja, voor een minimum salaris

Nee

Nee, omdat geen mening

Geen mening

Ja, anders

De bedrijfsopvolgingsregeling gewikt en gewogen

V19 De periode waarbinnen de bedrijfsopvolger in dienstbetrekking moet zijn geweest van de onderneming is op dit moment 36 maanden. Deze periode zou:

36 maanden moeten blijven

Moeten worden verkort

Moeten worden verlengd

Anders

V20 Voor de schenk- en erfbelasting geldt op dit moment als voorwaarde voor toekenning van de belastingvoordelen dat de onderneming gedurende een periode van vijf jaar wordt voortgezet. Voor de belastingvoordelen in de inkomstenbelasting geldt deze voortzettingstermijn niet. Moet er alsnog belasting worden betaald als na het erven/schenken van de onderneming bepaalde situaties zich (binnen een bepaalde termijn) voordoen?

Nee

Ja, als de onderneming wordt verkocht

Ja, als de bedrijfsopvolger failliet gaat

Geen mening

Ja, anders

V21 Binnen welke termijn?

Binnen 3 jaar

Binnen 5 jaar

Binnen 10 jaar

Anders

V22 Moet er ook belastingvoordeel bij erven/schenken van de onderneming zijn voor bezittingen (geld, beleggingen e.d.) van de onderneming die niet nodig zijn om de onderneming te laten draaien?

Ja

Nee

Geen mening

Ja, anders

6. Reacties in antwoordcategorie 'anders'

- vragenlijst professionals

V1 Wilt u hier uw beroep aangeven:	
	Anders, namelijk
	Controller v/e middelgrote onderneming / AA/RB
	Adviseur bedrijfsoverdracht
	notarisklerk
	a.b-houder
	Accountant
	Financieel planner
	registernotarisklerk - agrarisch specialist
	Register notarisklerk
	Directeur
	Register Notarisklerk / Register Belastingconsulent
	Relatiebeheerder Agro/mkb
	notarieel jurist
	Notarisklerk

V8 Naar mijn mening zou in de BOR IB een voortzettingstermijn moeten worden opgenomen van:	
	Anders
	De IB en de SW zouden gelijk moeten lopen, maar korter dan 5 jaar
	5 jaar is prima, maar wel met uitzonderingen inden zich situaties buiten de invloedssfeer van belastingplichtige voordoen (bijv. faillissement)
	Gelijk aan aanhouden/voortzetten materiele onderneming. Geen onnodig uitstel en geen aantal jaren waaroverheen gepland kan worden. Dit in maatschappelijk belang en behoud draagvlak.
	5 jaar. echter indien de onderneming failleert of indien de verkoopwaarde aanzienlijk lager is dan de waarde ten tijde van overlijden (logisch gevolg bij overlijden DGA) zou een lagere waarde moeten gelden
	5 jaars termijn prima, maar voor grotere organisaties meer ruimte om strategische investeringen en des-investeringen te doen
	De BOR moet fors ingeperkt worden omdat het een totaal onrechtvaardige bevoordeling is ten opzichte van andere belastingplichtigen.

V10 Naar mijn mening zou het percentage van de waarde van het ondernemingsvermogen dat bepaalt hoeveel beleggingsvermogen onder de BOR IB en de BOR SW valt, moeten worden gesteld op:	
	Anders
	Volledig

V12 Naar mijn mening zou de periode waarbinnen het aanmerkelijk belang verdeeld kan worden onder toepassing van de BOR IB moeten worden gesteld op:	
Reactiedatum	Anders
	gelijk aan de voortzettingstermijn
	Tenminste 3 jaar maar met mogelijkheid tot verlenging
	wel een minimumperiode, maar met mogelijkheid tot uitstel wegens boedelruzie of andere problemen waardoor verdeling eerder niet mogelijk is (beneficiaire aanvaarding, vereffening)
	onbeperkt
	er moet geen beperkte periode van verdeling zijn.

V16 De BOR IB zou naar mijn mening op dit punt beperkt moeten worden:	
	Anders (bijvoorbeeld minimumsalaris of minimum aantal uren)
	minimum aantal uren
	lig minimum aantal uren
	afrekening met een betalingsregeling indien nodig
	ik ben persoonlijk van mening dat de BOR moet worden afgeschaft
	Fors inperken omdat het een totaal onrechtvaardige faciliteit is ten opzichte van andere belastingplichtigen.

V17 De BOR IB zou naar mijn mening op dit punt uitgebreid moeten worden:	
	Anders
	Momenteel adviseren wij een ondernemer de kinderen vanaf 15 jaar op de loonlijst te zetten. Ze werken dan bijvoorbeeld als magazijnmedewerker, of schoonmaak van auto's. Ik zou adviseren dat ofwel er moet echt sprake zijn van opvolging en een functie in de directie of management, danwel termijn schrappen, want er is geen enkele objectieve reden vindbaar om de termijn te handhaven.
	Voorwaarden stellen waardoor de 36 maanden ingekort kunnen worden.

De bedrijfsopvolgingsregeling gewikt en gewogen

	Eisen stellen aan de verbondenheid van de bedrijfsopvolger met de onderneming. Bepaalde bestuurs- of managementfunctie.
	Er zouden eisen gesteld moeten worden aan het dienstverband. Bijvoorbeeld dat een bepaalde bestuurs- of managementfunctie moet bekleden.
	De inhoud van de dienstbetrekking zou een rol moeten spelen. De bedrijfsopvolger zou bijvoorbeeld op bestuursniveau daadwerkelijk werkzaam moeten zijn.
	Door schrapping van de termijn van 36 maanden, maar wel een voortzettingstermijn in te voeren (in plaats van dienstbetrekking achteraf).

V19 Naar mijn mening zouden de BOR IB en de BOR SW van toepassing moeten zijn op een indirect belang van minimaal:	
	Anders
	5% is prima
	5%
	5%
	bestaande 5%
	naar groep van familieleden kijken, zie regeling Belgie
	5%
	geen vrijstellingen maar indien nodig betalingsregelingen
	Bor sw kan er voor mij af. Bor ib handhaven
	Alleen voor AB-houders die ook bestuur voeren en alleen voor aandelen met stemrecht.
	5%
	ik ben van mening dat de BOR geheel afgeschaft moet worden
	5%
	Minimaal 5%
	lastige vraag, geen idee
	Fors inperken, zie eerder.

V20 Naar mijn mening zouden de BOR IB en de BOR SW van toepassing moeten zijn op een indirect belang van minimaal:	
	Anders
	5%
	geen specifiek percentage, maar wel duidelijk aangehouden in lijn van de onderneming (in parallel met de oude regeling voor de DNV)
	als de activiteiten in de lijn liggen van de onderneming (vermogensetikettering)

De bedrijfsopvolgingsregeling gewikt en gewogen

	De toetsing over er sprake is van ondernemingsvermogen, zou moeten afhangen van objectieve beoordelingsmaatstaven, en niet met een grens voor een bepaald percentage aandelenbelang
--	---

V25 Naar mijn mening dient het vrijstellingspercentage van de BOR SW te worden gesteld op:	
	Anders
	bijv afhankelijk van omstandigheden zoals liquiditeitspositie
	Geen vrijstelling, uitsluitend (renteloos) uitstel van betaling van belastingbelasting
	geen vrijstelling, maar uitstel
	minimaal 50% en maximaal 60%
	Een percentage dat recht doet aan de liquiditeitspositie danwel de mate waarin financiering kan worden aangetrokken
	Afhankelijk van het beschikbare vermogen, met een ondergrens.
	0
	een lager percentage met uitgestelde betaling en regeling zonder, of met beperkte rente.
	afhankelijk van beschikbare en te verkrijgen middelen
	geen vrijstelling maar indien nodig uitstel van betaling
	0% met een uitgebreide betalingsregeling bij gebrek aan liquiditeit
	Geen vrijstelling maar betalingsregeling indien gewenst
	nihil
	Betalingsregeling, eventueel met een beperkte vrijstelling (max 25%) als stimulans voor ondernemerschap
	Uitstel van belasting betaling verlenen
	Werken met uitstel van belasting betalen
	De BOR moet forst ingeperkt worden, zie eerder. Wellicht is 25% acceptabel maar zelfs dan is het een te gunsitge faciliteit ten opzichte van andere belastingplichtigen.

V26 Naar mijn mening dient het vrijstellingspercentage van de BOR SW te worden gesteld op:	
	Anders
	er moet 1 percentage gelden voor het gehele vermogen. bijv 85%

V28 Naar mijn mening zou de voortzettingstermijn in de BOR SW moeten worden gesteld op:	
	Anders
	25 idem NSW
	een betalingsregeling zou een betere oplossing zijn, vrijstelling kan dan vervallen

De bedrijfsopvolgingsregeling gewikt en gewogen

	de BOR kan worden afgeschaft aangezien alleen (te) rijke familie ervan profiteren en in voorkomende gevallen art 63 AWR danwel een uitstelregeling afdoende is.
	Het punt is, dit soort lange voorzettingstermijnen werken in de praktijk niet. Dergelijke periodes zijn niet te overzien en ook niet controleerbaar. De BOR is simpelweg veel te gunstig.

V29 Naar mijn mening zou de voortzettingstermijn in de BOR SW moeten worden gesteld op:	
	Anders
	meer ruimte voor omschakeling activiteiten, vervallen van de eis van ongewijzigd voortzetten van de verkregen onderneming
	Alleen vervallen bij bijzondere omstandigheden zoals faillissement
	5 jaar uitzondering voor calamiteiten, zoals faillissement
	Bij faciliteit die beperkt is tot uitstel van betaling zou dit uitstel kunnen vervallen zodra geen voortzetting meer plaatsvindt. Maar niet betaalde belasting zou aangepast moeten worden aan eventuele waardedaling bij moment van niet voortzetten. Zo wordt bijv. betaling van belasting bij later faillissement voorkomen.
	Met mogelijkheid tot staken indien bedrijfseconomische redenen voortzetten niet handig is
	Korter, bijv. 3 jaar, en met een flexibeler ondernemingsbegrip.
	kijken naar andere criteria dan aandeelhouderschap, bijv onderneming intact laten ongeacht wie eigenaar is
	Zo lang het maar ondernemingsvermogen blijft

V32 Naar mijn mening zou de bezitstermijn in de BOR SW bij overlijden moeten worden gesteld op:	
	Anders
	geen vrijstelling maar indien nodig uitstel van betaling (met indien nodig lange looptijd)
	herhaling: de BOR moet worden afgeschaft. Deze enquête geeft geen ruimte voor die mening! slechts bij een enkele vraag...
	3 jaar
	Zie hiervoor. De BOR is te gunstig.

V33 Naar mijn mening zou de bezitstermijn in de BOR SW bij overlijden moeten worden gesteld op:	
	Anders
	Bezitstermijn alleen maar toepassen als beleggingsvermogen is omgezet naar ondernemingsvermogen binnen de gestelde periode.
	De bezitstermijn is bedoeld als anti-misbruik, maar is nu vaak van toepassing in allerlei situaties waarbij geen sprake is van misbruik.

De bedrijfsopvolgingsregeling gewikt en gewogen

	Er zou geen bezitstermijn moeten gelden, tenzij er sprake is van misbruik van recht. Of de bezitstermijn moet ongewijzigd blijven, met een tegenbewijsregeling dat er géén sprake is van misbruik van recht.
--	--

V39 Naar mijn mening zou de bezitstermijn in de BOR SW moeten worden gesteld op:	
	Anders
	geen vrijstelling maar ruime betalingsregeling indien nodig
	Evt betalingsregeling ipv vrijstellingv
	herhaling: de BOR moet komen te vervallen, zie o.a. ook het artikel van Bregman in de Correspondent.
	Zie eerder. De BOR is te gunstig.

V40 Naar mijn mening zou de bezitstermijn in de BOR SW moeten worden gesteld op:	
	Anders
	3 jaar
	3
	3 jaar
	3
	Bezitstermijn moet enkel gelden als beleggingsvermogen wordt omgezet in ondernemingsvermogen. Dus niet als ondernemingsvermogen wordt omgezet in ander ondernemingsvermogen.
	3 jaar
	3 jaar
	3 jaar
	3 jaar
	Geen bezitstermijn, maar geen faciliteit indien er sprake is van misbruik van recht. Of een bezitstermijn, waarbij een tegenbewijsregeling wordt ingevoerd (om aan te kunnen tonen dat er geen sprake is van misbruik van recht)

V42 Naar mijn mening zou de periode van renteloos uitstel moeten worden gesteld op:	
	Anders
	8

V44 Hoe lang zou de periode van enkelvoudig rentedragend uitstel naar uw mening moeten zijn?	
	Anders
	10
	10
	8
	De hele BOR mag worden afgeschaft
	Zie eerder. De BOR is te gunstig.

V45 Naar mijn mening zou de BOR IW (enkelvoudig rentedragend uitstel gedurende 10 jaar) voor wat betreft de schenk- en erfbelasting uitgebreid moeten worden op (een of meer van) de volgende manieren:	
	Anders
	renteloos, mits de vrijstelling wordt beperkt. rentedragend mits de vrijstelling gelijk blijft
	zelfde regeling al BOR IW voor de IB

- vragenlijst ondernemers

V7 Hoe bent u daarvan op de hoogte gekomen?	
	Anders
	eigen vakkennis
	cursussen erven en schenken
	via fiscaal tijdschrift
	adviseur
	Ben zelf fiscalist en heb fiscaal gefaciliteerd bedrijfsopvolgingen begeleid
	internet
	Via via
	vakbladen

V13 Naar mijn mening dient het vrijstellingspercentage te worden gesteld op:	
	Anders
	0

V18 Bij schenking van een onderneming geldt op dit moment als voorwaarde voor toekenning van de belastingvoordelen in de inkomstenbelasting dat de bedrijfsopvolger voor een periode van 36 maanden in dienstbetrekking is geweest van de onderneming. Moet iemand werkzaam zijn binnen de onderneming om voor de belastingvoordelen in aanmerking te komen als er aan deze persoon een onderneming wordt geschonken?	
	Ja, anders
	minimaal 5 jaar mts lid
	Als vennoot
	Maar maakt de situatie wel moeilijker bij overdracht aan meerdere kinderen. Het kan 'onbetaalbaar' worden bij niet-werkende kinderen.
	Al wordt in de praktijk dit voordeel door de belastingdienst niet erkend omdat dit als loon wordt gezien (schenking buiten familie)

De bedrijfsopvolgingsregeling gewikt en gewogen

	Betrokkenheid, echte, in welke vorm dan ook
	Aantoonbaar meewerkend niet "kind van de baas" meeloper
	ook als deze als vrijwilliger (zonder loon) gewerkt heeft
	in een samenwerking
	b v maatschap

V19 De periode waarbinnen de bedrijfsopvolger in dienstbetrekking moet zijn geweest van de onderneming is op dit moment 36 maanden. Deze periode zou:	
	Anders
	De duur van de periode is niet van belang. Bij een periode langer dan ca. 6 maanden moet een niet werkend kind sowieso eigen pad onderbreken.
	vervallen

V20 Voor de schenk- en erfbelasting geldt op dit moment als voorwaarde voor toekenning van de belastingvoordelen dat de onderneming gedurende een periode van vijf jaar wordt voortgezet. Voor de belastingvoordelen in de inkomstenbelasting geldt deze voortzettingstermijn niet. Moet er alsnog belasting worden betaald als na het erven/schenken van de onderneming bepaalde situaties zich (binnen een bepaalde termijn) voordoen?	
	Ja, anders
	Maar de bezit en voortzettingseis moet veel simpeler zodat het beter is toe te passen en uit te voeren vanuit de belastingdienst
	alleen belasting op echt inkomen

V21 Binnen welke termijn?	
	Anders
	Op dit moment ivm mogelijke afschaffing
	Bij overlijden

V22 Moet er ook belastingvoordeel bij erven/schenken van de onderneming zijn voor bezittingen (geld, beleggingen e.d.) van de onderneming die niet nodig zijn om de onderneming te laten draaien?	
	Ja, anders
	als het binnen de doelomschrijving van de onderneming past wel.
	Privé panden
	Dit is reserve kapitaal om slechte tijden op te vangen of investeringen te doen.